

”Lite kan man ge vidare, göra något för någon annan”

En kvalitativ studie om stödföräldrars upplevelser och erfarenheter av att vara stödfamilj

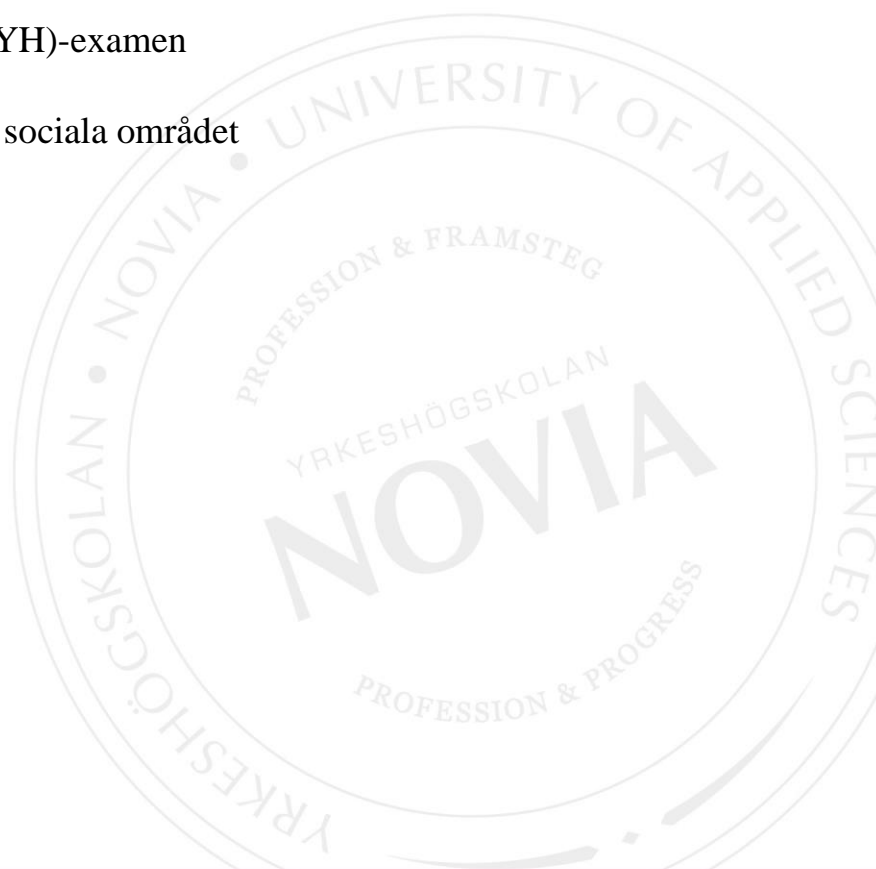
Carolina Svartsjö

Julia Nurmrinta

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2019



EXAMENSARBETE

Författare: Carolina Svartsjö och Julia Nurmirinta

Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Familjearbete och metodik

Handledare: Carita Blomström och Ralf Lillbacka

Titel: ”Lite kan man ge vidare, göra något för någon annan”. En kvalitativ undersökning om stödföräldrars erfarenheter och upplevelser av att vara stödfamilj.

Datum 12.2.2019 Sidantal 43 Bilagor 3

Abstrakt

Detta examensarbete handlar om hur det är att vara stödfamilj. En stödfamilj stödjer barnet och dess resurser genom att ha barnet hos sig någon gång i månaden. På samma gång avlastas barnets vårdnadshavare. Stödfamiljen kan vara den enda i barnets nätverk som ser och hör det, om ingen annan har tid eller ork.

Vårt syfte är att ta reda på stödföräldrars upplevelser och erfarenheter av att vara stödfamilj inom barnskyddets öppenvård. Våra centrala frågeställningar är: Hurudan upplevelse har stödföräldrarna av att vara stödfamilj? Vad är motivationen för att bli stödfamilj? Hur stärker stödfamiljen barnets resurser?

I den teoretiska delen tar vi upp barnets rättigheter och hur barnskyddets öppenvård fungerar. Därefter tar vi upp frivilligt arbete och motivation. Slutligen beskriver vi stödfamiljsverksamheten och hur det går till att bli stödfamilj.

Undersökningen genomfördes genom kvalitativa intervjuer. Vi intervjuade sammanlagt sex personer. Respondenterna har varit stödfamilj åt minst ett barn de senaste fem åren. Som resultat av detta lärdomsprov kan vi konstatera att det är lättare än man tror att vara stödfamilj. Alla stödfamiljer hade positiva upplevelser.

Språk: Svenska Nyckelord: stödfamilj, stöd, upplevelser, motivation

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Carolina Svartsjö och Julia Nurmirta

Koulutus ja paikkakunta: Sosiaali- ja terveysala, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Familjearbete och metodik

Ohjaajat: Carita Blomström ja Ralf Lillbacka

Nimike: ”Lite kan man ge vidare, göra något för någon annan”. Kvalitatiivinen tutkinto tukivanhempien elämyksistä ja kokemuksista tukiperheenä olemisesta

Päivämäärä 12.2.2019 Sivumäärä 43

Liitteet 3

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö kertoo siitä, millaista on olla tukiperheenä. Tukiperhe tukee lasta ja sen resursseja pitämällä lasta heidän luonaan noin kerran kuukaudessa. Samalla lapsen huoltaja saa kevennystä arkeen. Tukiperhe voi olla ainut lapsen verkostosta joka näkee ja kuuntelee, jos kellään muulla ei ole aikaa tai voimia.

Tarkoitus tällä opinnäytetyöllä on tutkia tukivanhempien elämyksiä ja kokemuksia tukiperheenä olemisesta lastensuojelun avohuollon kautta. Meidän tärkeimmät kysymykset olivat: Millainen kokemus tukivanhemmillä on tukiperheenä olemisesta? Mikä motivoi hakea tukiperheeksi? Kuinka tukiperhe voimaannuttaa lapsen resursseja?

Teoria osassa kerromme lasten oikeuksista ja kuinka lastensuojelun avohuoli toimii. Sen jälkeen kerromme vapaaehtoistyöstä ja motivaatiosta. Lopuksi kerromme tukiperhetoimesta ja miten tulla tukiperheeksi.

Tutkimus suoritettiin kvalitatiivisina haastatteluina. Haastattelimme yhteensä kuusi henkilöä. Vastaajat olivat toimineet tukiperheenä ainakin yhdelle lapselle viimeisten viiden vuoden aikana. Tuloksena opinnäytetyöstä voimme päätellä, että on helpompaa olla tukiperhe kun uskoisikaan. Kaikilla tukiperheillä oli positiivisia kokemuksia.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: tukiperhe, tuki, elämys, motivaatio

BACHELOR'S THESIS

Author: Carolina Svartsjö och Julia Nurmirta

Degree Programme: Social Services, Vaasa

Specialization: Social work with families

Supervisors: Carita Blomström and Ralf Lillbacka

Title: "Lite kan man ge vidare, göra något för någon annan". A qualitative study about support parents' experiences of being a support family.

Date 12.2.2019 Number of pages 43

Appendices 3

Abstract

This bachelor's thesis is about what it is like to be a support family. A support family supports the child and strengthens its resources through having the child a few days per month, while the child's parents get relief. A support parent might be the only one that sees and hears the child, if no one else has the time or energy.

The purpose of the thesis is to examine what support parents have experienced and felt while being a support family. The key issues are: What was the motivation behind becoming a support family? What was the general experience of being a support family? In what way was the child's resources strengthened by being in a support family?

The theoretical part describes children's rights and the child welfare system in Finland. Later we discuss volunteer work and motivation. Lastly, we describe the support family activity and how one can become a support family.

The survey is qualitative and has been done using interviews. We have interviewed six people. The respondents have been part of a support family for at least one child within the last five years. The results from our survey shows that it does not have to be difficult to be a support family. All the support families have had positive experiences.

Language: Swedish

Key words: support family, support, experience, motivation

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Syfte och avgränsning.....	2
3 Styrdokument.....	3
3.1 Barnets rättigheter.....	3
3.2 Socialvårdslagen	4
3.3 Barnskyddslagen.....	4
3.4 Barnskyddets öppenvård	5
4 Förebyggande arbete för barnets bästa	7
5 Stödverksamhet.....	9
5.1 När behövs en stödfamilj?	10
6 Vägen till att bli stödfamilj.....	11
6.1 Frivilligt arbete	11
6.2 Motivation.....	12
6.3 Utbildning i stödverksamhet.....	13
7 Att vara stödfamilj	15
7.1 Stödverksamhetens etiska principer	16
7.2 Stödföräldrarnas roller.....	17
7.3 Stödfamiljens utmaningar	19
8 Samarbete inom stödåtgärden.....	21
9 Undersökningens genomförande.....	22
9.1 Val av metod	22
9.2 Val av respondenter.....	23
9.3 Sekretess	23
9.4 Analysmetod	23
10 Resultatredovisning	24
10.1 Stödfamiljerna	24
10.2 Varför blev respondenterna stödfamilj?	25
10.2.1 Stödfamiljernas motivation	25
10.3 Information före stödrelationen inleddes	26
10.3.1 Förberedande utbildning.....	27
10.4 Träffarna med barnen	28
10.4.1. Barn i huset från förr.....	29
10.5 Samarbete under stödrelationen	30
10.5.2 Kontakt med barnets vårdnadshavare.....	31
10.5.3 Stöd av andra parter	32
10.6 Roller som stödförälder.....	32

10.7 Utmaningar	33
10.8 Stärkande av barnets resurser	34
10.8.1 Förändringar hos barnet under stödrelationen	36
10.9 Goda råd till blivande stödfamiljer	37
10.10 Stödfamiljernas sammanfattning av upplevelsen.....	38
11 Avslutning	38
Källförteckning:	42
Bilagor	

1 Inledning

Enligt socialvårdslagen och barnskyddslagen i Finland är kommunerna skyldiga att ordna service som stödjer föräldrar, vårdnadshavare eller andra ansvariga för barnets vård. Det ska ordnas service som tryggar barnets uppväxt, hälsa och välfärd. Ibland behövs det sättas in stödåtgärder för barnets bästa, till exempel via barnskyddet. Tillvägagångssätten inom barnskyddet har som prioritet att vara så finkänslig som möjligt, och därför erbjuds stödåtgärder inom öppenvården. Genom öppenvården främjas barn och ungas positiva utveckling utan att behöva placera barnet utom hemmet. När stödåtgärder inom öppenvården tas emot, stärks förmågan och möjligheterna att barnets föräldrar eller vårdnadshavare fostrar barnet.

Semesterservice är en service inom barnskyddets öppenvård och kan ordnas när ett barn och familjen behöver särskilt stöd för att trygga barnets hälsa eller utveckling. Semesterservice inkluderar stödfamiljer, stödpersoner och annan referensgruppverksamhet. En stödfamilj ger avlastning åt föräldrar genom att ta emot och ta hand om ett barn eller en ungdom. Stödfamiljen stöder barnet i vardagssituationer och träffar barnet några gånger i månaden, till exempel över ett veckoslut. En barnfamilj, ett barnlöst par eller en enskild person kan bli stödfamilj. Det viktiga är att den som vill ge stöd har en stabil livssituation och att beslutet om att bli stödfamilj har tagits av hela familjen.

Detta examensarbete kommer att handla om stödfamiljers upplevelse av att fungera som stöd för ett barn inom barnskyddets öppenvård. Vårt intresse för ämnet väcktes när vi läste ett tidigare examensarbete som handlade om integrering av fosterbarn. Från det fick vi inspiration att skriva om någon typ av familjearbete. Just nu är det brist på stödfamiljer i Österbotten, samtidigt som behovet ökar. Därför vill vi bekanta oss med stödfamiljer och lyfta fram ämnet så att eventuellt fler ska bli intresserade av att bli stödfamilj. Att vara stödfamilj är en personlig upplevelse. Stödåtgärden ser aldrig likadan ut, eftersom barn har olika behov. Att vara stödfamilj kan vara väldigt betydelsefullt.

2 Syfte och avgränsning

Syftet med detta lärdomsprov var att undersöka vilka erfarenheter och upplevelser som stödfamiljer har av att vara stödfamilj inom barnskyddets öppenvård. Syftet var också att ta reda på vad som motiverade stödföräldrarna att ställa upp som stödfamilj. I undersökningen använde vi oss av tre huvudfrågeställningar:

- Vad är motivationen till att bli stödfamilj?
- Hurudan upplevelse har stödföräldrarna av att vara stödfamilj?
- På vilket sätt har stödfamiljen stärkt barnets resurser?

Vi har valt att fokusera på stödföräldrarnas upplevelser och erfarenheter, vi kommer inte gå in på barnets upplevelser. Stödfamiljerna vi intervjuade hade fungerat som stöd åt minst ett barn de senaste fem åren och relationen till barnet hade pågått minst ett år, så att de verkligen har lärt känna barnet. Stödfamiljerna hade tagit emot barn via barnskyddets öppenvård, vilket var vårt kriterium. Vi valde att inte avgränsa åldern på barnet som varit hos en stödfamilj, eftersom vi ville få många olika synvinklar.

3 Styrdokument

Detta kapitel behandlar lagstiftningen och styrdokument som berör barnen samt socialvården i Finland. Enligt Finlands grundlag (11.6.1999/731) har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv, rätt till försörjning och omsorg (§19). Grundlagen säger också att alla har rätt till liv och personlig frihet, integritet och trygghet. (§7)

3.1 Barnets rättigheter

Barnets rättigheter baseras på FN:s (Förenta Nationens) konvention som trädde i kraft i Finland år 1991. I konventionen räknas alla som är under 18 som barn. Staten Finland, kommuner, föräldrar och övriga vuxna är skyldiga att följa den. Konventionen kom till för att trygga alla barns behov och intressen. Riksdagens justitieombudsman svarar för laglighetskontrollen i Finland, och tillsammans med barnombudsmannen i Finland övervakar de och ser till att barnets rättigheter tillgodoses. Justitieombudsmannen gör också besök till bl.a. skolor och ungdomshem. UNICEF som är FN:s barnorganisation, ansvarar för att kontrollera att konventionen genomförs. (Lapsiasia u.å.; Oikeusasiamies u.å.)

FN:s konvention om barnets rättigheter kan sammanfattas i tre olika teman: ett barn har rätt till särskilt skydd och omvårdnad, rätt att få tillräckligt av samhällets resurser och rätt till att delta i beslutsfattande som gäller dem själva med tanke på ålder och mognad. Konventionens huvudprinciper är att alla barn är jämlika, barnets bästa ska alltid prioriteras när beslut fattas som rör barnet samt att barnet har rätt att få sina åsikter hörda. Alla barn har rätt till ett gott liv. (Hellblom Sjögren 2012; Lapsiasia u.å.; Oikeusasiamies u.å.)

Varje barn har rätt till livet och rätt till trygg utveckling. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller föräldrarnas åsikter, egenskaper eller ursprung. Barnet ska få leva under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och som gör det möjligt för barnet att aktivt delta i samhället. Staten ska se till att barnen får en trygg uppfostran samt respektera föräldrars och vårdnadshavares ansvar, rättigheter och skyldigheter som rör barnets fostran. (Lapsiasia u.å.; Puonti et al. 2004, 342; Unicef u.å.).

3.2 Socialvårdslagen

Socialvårdslagen i Finland (2014/1301) finns till för att upprätthålla och främja befolkningens välfärd och sociala trygghet, minska ojämlikhet samt öka delaktighet. Alla ska ha rätt till tillräcklig och högklassig socialservice och andra åtgärder som främjar hälsan och välfärden. Syftet med socialvårdslagen är också att främja klientens rätt till gott bemötande inom socialvården, lagen tillämpas främst på kommunal socialvård. (§1)

När klientens intresse bedöms ska det alltid tas hänsyn till hur olika lösningar bäst tryggar bland annat klientens välfärd samt hans närståendes välfärd, och klientens möjlighet att delta och påverka i hans egna ärenden. Stärkandet av klientens förmåga att klara sig självständigt och hans relationer till andra människor beaktas också. (Socialvårdslagen i Finland 2014/1301, §4)

Enligt socialvårdslagen ska det alltid strävas till att förebygga ett långvarigt stödbehov (§38). Det ska alltid göras en klientplan för varje klient och en socialarbetare gör den tillsammans med klienten (§39). Att kartlägga klientens sociala nätverk är viktigt, vilket innebär att ta reda på hur anhöriga kan stödja klienten (§43). Inom den allmänna familjeservicen är det nytt att det också ska göras utredning av de klienters servicebehov som inte behöver barnskyddsservice. Ett barn skrivs numera inte in som klient hos barnskyddet om endast familjens behov av service inom barnskyddet utreds. Om en familjs situation behandlas gemensamt, men alla familjemedlemmar behöver olika typer av stöd, skrivs varje person in som klient. Varje barns service registreras skilt för sig. (Socialvårdslagen i Finland 2014/1301; Social- och hälsovårdsministeriet, hädanefter STM u.å.)

3.3 Barnskyddslagen

I Finland finns barnskyddslagen (2017/417) vars syfte är att "*trygga barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö, en harmonisk och mångsidig utveckling samt till särskilt skydd*" (§1). Enligt lagen är det barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som har huvudansvar för barnet och dess välfärd. Alla som inte fyllt 18 år räknas till barn enligt denna lag (§6). Myndigheter som arbetar med barn och familjer ska stödja föräldrar och vårdnadshavare i barnets fostran. De ska erbjuda familjen nödvändig hjälp i tid och vid behov hänvisa till barnskyddet. (§2, §4)

Inom det barn- och familjeinriktade barnskyddet görs det upp klientplaner och det ordnas stödåtgärder inom öppenvården. Brådskande placering och omhändertagande av barn, vård utanför hemmet samt eftervård hör också hit. Kommunen ska också ordna förebyggande barnskydd för barn och familjer som inte är klienter inom barnskyddet. Det förebyggande barnskyddet ska främja och trygga barnets uppväxt, utveckling och välfärd. (Barnskyddslag 2017/417 §3)

Enligt barnskyddslagen (2017/417) ska barnskyddet sträva efter att förebygga barnets och familjens problem och ingripa tillräckligt tidigt i problem som har upptäckts. Barnets bästa beaktas alltid i första hand. När det bedöms barnets bästa i olika åtgärder, ska barnet garanteras bland annat nära och fortgående mänskliga relationer, en harmonisk utveckling och välfärd samt en trygg miljö att växa upp i. Ömhet, övervakning, förståelse och omsorg enligt barnets ålder och utveckling är också viktigt. (§4)

3.4 Barnskyddets öppenvård

Stödfamiljer räknas till öppenvårdsinsatser, vilka är insatser som ges till barnet för att förebygga placering utom hemmet. Öppenvårdsinsatser grundar sig på prevention, stöd, behandling och kontroll. (Höjer et al 2012 168-169)

Det är många som ansvarar för barnskyddet, social- och hälsovårdsministeriet bereder barnskyddslagstiftningen på allmän nivå, och Institutet för hälsa och välfärd följer upp och utvärderar verksamheten. Det är kommunernas ansvar att ordna tjänster, antingen genom att själva producera dem eller genom att köpa tjänster. Enligt barnskyddslagen (12§) ska kommunen enskilt eller i samarbete med flera kommuner utarbeta en välfärdsplan för att främja barn och ungas välfärd samt hur barnskyddet kan utvecklas. Planen genomgås var fjärde år och beaktas i kommunens budget. Kommunerna är också skyldiga att ordna förebyggande barnskyddsarbete för att trygga barns och ungas välmående när de inte är klienter inom barnskyddet. Detta stöd ges till exempel inom utbildningsväsendet, ungdomsarbete och daghem. (Barnskyddslagen 417/2007; Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitos, hädanefter THL 2015)

Personer som arbetar inom social- och hälsovårdsbranschen har anmälningsskyldighet om de känner oro för ett barn. Oron kan uppstå till exempel då barnets beteende förändras plötsligt, barnet skadar sig själv eller om barnet lider av omsorgssvikt. Anmälningsskyldighet innebär att det ska göras en barnskyddsanmälan till socialvården i barnets kommun. Om oron gäller sexualbrott, barnet utsatt för en gärning som är straffbar eller en gärning som är straffbar mot hälsa och liv, så ska det också göras en anmälan till polisen. När det har fattats ett beslut om utredande av barnskyddsbehov eller om socialväsendet tagit till brådskande åtgärder, påbörjas en klientrelation inom barnskyddet med barnet. Det kan också vara föräldrarna, barnet själv eller en utomstående som har kontaktat barnskyddet. Att en familj tar kontakt med barnskyddet kan bero på många saker, till exempel våld eller missbruk i familjen, en förälders sjukdom eller om det har skett en stor förändring i familjen. (Lastensuojelu u.å.; Rädda barnen på Åland u.å.)

Inom öppenvården får alla barn en egen socialarbetare som ser till att barnet och familjen får den service de behöver. Om barnets hälsa eller uppväxt behöver stödjas, kan åtgärder inom öppenvården påbörjas. En åtgärd kan vara att barnet får en stödfamilj. Exempel på andra åtgärder inom öppenvården är ekonomiskt stöd, stöd i anslutning till boendet och effektiviserat familjearbete. (Soite u.å.; STM u.å.)

4 Förebyggande arbete för barnets bästa

Prevention och förebyggande arbete grundar sig på att problem inte ska uppstå alls, eller inte förvärras om insatser sätts in tidigt. Förebyggande arbete inom barnskyddet är mångprofessionellt och görs över flera sektorer. Det görs på många olika nivåer; internationellt, nationellt och kommunalt. För att kunna förebygga och hjälpa befolkningen är det viktigt att service finns tillgängligt för alla. Det ska vara låg tröskel och lätt för familjer att komma i kontakt med olika former av stöd. Olika typer av stöd för familjerna är vanliga inom socialvården. Kommunerna kan sätta in till exempel stödgrupper eller hjälpa familjer på hemmaplan. Övervakade träffar för barn och föräldrar, familjesamtal och enskilt stöd förekommer också. De senaste årtiondena har arbetssättet med familjer ändrats genom att arbetet görs tillsammans med alla familjemedlemmar istället för bara en individ. (Höjer et al. 2012, 173-174; Puonti et al. 2004, 159)

När ett barn får en stödfamilj stärks det sociala nätverket, vilket är ett bra sätt att förebygga utanförskap. Det sociala nätverket består av individens relationer till vänner, familj, släkt och andra personer. I det sociala nätverket ingår också dagvård, skola, fritidssysselsättningar och andra gemenskaper som påverkar individen och hens identitet. Det är personens subjektiva upplevelse av sina relationer som styr hur nätverket ser ut. Meningsfulla relationer och ett socialt nätverk är en stor resurs för människan. (Cederlund & Berglund 2017, 154-156; Järvinen et al. 2012, 149-150)

Social- och hälsovårdsministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet påbörjade år 2016 ett program för utveckling av barn- och familjetjänster, även kallad LAPE (förkortning av Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma). Detta riksomfattande utvecklingsprogram genomförs av Institutet för hälsa och välfärd samt av en LAPE-projektkoordinator från Utbildningsstyrelsen. Målet är att i högre grad erbjuda tjänster som motsvarar barns, ungdomars och familjers behov. Andra mål är att få fram bättre resultat av tjänsterna, bättre koordinerade samtidigt det ska vara kostnadseffektivt. För att utveckla tjänsterna så att de blir barn- och familjeorienterat, utgår det från barnets bästa och att stödja föräldraskapet. Förebyggande tjänster och tidigt stöd ska få en större tyngdpunkt, vilket kan resultera med mindre omhändertagningar samt hålla kostnaderna låga. Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster har mottot "*varje barn och ungdom behöver trygga och engagerade vuxna omkring sig*", vilket vill säga att det är viktigt att skapa en bra vardag för

barn, ungdomar och familjer. Detta förverkligas genom fyra utvecklingshelheter (Social- och hälsovårdsministeriet u.å.);

1. Alla tjänster för familjer finns tillgängliga på ett familjecentrum.
2. Barn och ungas välbefinnande ska stödjas på daghem, skolor och läroanstalter.
3. Tjänster ska samordnas bättre samt få en lägre tröskel och komma närmare vardagen.
4. Det ska skapas en ny arbetskultur som utgår från barnets rättigheter och kunskap.

5 Stödverksamhet

Idén bakom stödverksamhet uppstod på 1970-talet inom barnskyddet. Tanken var att skapa växelverkan mellan klienter inom barnskyddet och en frivillig vuxen. Från denna tanke har det utvecklats olika former av stödverksamhet, arrangörer och tankesätt. I det moderna samhället prioriteras öppenvården istället för fosterhem och vård på enhet. Ideologin har också ändrats med tiden; den är mer klientcentrerad och det investeras mer i förebyggande arbete än förut. Redan i barnskyddslagen 1984/683 skrevs det om stödverksamhet som en öppenvårdsinsats (13§). (Harrikari et al. 2011, 280-286)

Stödverksamheten är planerad och målinriktad. Målet med stödverksamhet för barn och unga är att jobba för deras framtid och den ska påverka barnet positivt, främja fostran och utvecklingen hos barnet samt förebygga utmaningar. (Korhonen 2005, 9; Soite u.å.)

Till stödverksamhet räknas stödpersoner och stödfamiljer. Det som skiljer en stödfamilj från en stödperson är att barnet får miljöombyte genom att besöka stödfamiljens hem. Stödpersonen träffar barnet i barnets miljö eller i miljöer där de kan utöva en hobby tillsammans, t.ex. på gymmet. Då barnet är hos en stödfamilj, får den regelbundet delta i familjens vardag under en längre vistelse, t.ex. ett veckoslut i månaden. Om barnet däremot har en stödperson, träffas de exempelvis några timmar varannan vecka eller spontant när det passar båda parterna. Den största likheten mellan en stödperson och stödfamilj är att förhållandet baserar sig på växelverkan. En annan likhet är att stödverksamhet baserar sig på frivilligt arbete och att syftet är att förebygga barn och ungas välmående genom att stödja, ta ansvar och vara omsorgsfull. (Korhonen 2005, 11; Rädna barnen, u. å.)

Att vara stödfamilj är inte det samma som att vara fosterfamilj. Om ett barn inte kan bo hemma på heltid trots barnskyddets öppenvårds åtgärder, kan barnet flytta till en fosterfamilj. Att barnet får en fosterfamilj innebär att fosterföräldrarna ger varaktig vård vilket skiljer sig från stödfamiljen som ger vård t.ex. en gång i månaden. (Perhehoitoliitto u.å.)

5.1 När behövs en stödfamilj?

Stödfamiljer behövs när det anses att ett barn behöver tid och stöd av en vuxen utanför familjen. Det kan vara t.ex. kuratorn, hälsovårdaren, socialarbetaren, föräldrarna eller barnet själv som tar initiativ till att önska en stödperson. Socialarbetaren avgör sedan vilka familjer som behöver en stödfamilj. (Korhonen 2005, 19)

Orsaker till att en stödfamilj behövs kan vara på grund av föräldrarnas trötthet, ekonomiska problem, psykiska problem eller missbruk. Ofta är familjens egna sociala nätverk litet eller svagt. Andra orsaker kan vara att ett barn har problem med skolgången, kompisrelationer eller inlärningssvårigheter. Det är vanligt att invandrarbarn, äldsta barnet i stor syskonskara eller ett barn med en sjukdom behöver en stödfamilj. Barn som bor på barnskyddsenshet kan också ha en stödfamilj. (Korhonen 2005, 19-20; Vasa stad u.å.)

Stödverksamheten upphör när barnet blir 18 år och om barnet tar emot eftervård upphör den när barnet fyller 21 år. Stödverksamhet är dock inte alltid det bästa alternativet. Om det är kris i familjen eller det finns tankar på att placera barnet utom hemmet, är det inte aktuellt med stödverksamhet. (Korhonen 2005, 19-20; Vasa stad u.å.)

Eftersom stödverksamhet är frivilligt, är det också frivilligt från barnets sida att delta. Ingen tvingas ta emot en stödfamilj eller stödperson inom barnskyddet. Barnet som är underårig och bor hemma behöver alltid föräldrarnas godkännande. (Korhonen 2005, 20)

6 Vägen till att bli stödfamilj

Personer som är över 18 år kan bli stödfamilj och det anses viktigt att ha en stabil livsstil. Den intresserade kan ta kontakt med kommunens socialbyrå eller en organisation som ordnar stödverksamhet. Det är vanligt att personen blir intervjuad för att se om personen är lämplig för uppdraget, eftersom det ska finnas potential att stödja ett barn vars livssituation ser annorlunda ut. Stödfamiljen ska även ha viljan att förbinda sig och känna till sina gränser, eftersom en stödrelation kan vara i flera år, *”hur mycket tid kan jag ge som stödfamilj och under hur lång tid?”*. Från stödfamiljen förväntas det samarbetsförmåga, eftersom stödverksamhet handlar om mångprofessionellt arbete mellan arrangören, stödfamiljen, barnet och hens familj. (Korhonen 2005, 17-18; Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad u.å.; Vasa stad u.å.)

6.1 Frivilligt arbete

Frivilligt arbete kan placeras mellan offentligt stöd och personligt nätverk eftersom frivilligt arbete inte hör till den naturliga omgivningen och inte heller till yrkesprofessionella. Frivilligt arbete kan jämföras med den hjälp som fås av vänner och släkt; den frivilliga är sig själv och har ingen yrkesroll samt hen arbetar utan lön. Frivilliga har dock riktlinjer och fungerar alltid under någon organisation eller förening. Det positiva med frivilligt arbete är att det gynnar medmänniskor samt livsmiljön. Men på vilket sätt det frivilliga arbetet utförs beror på människans syn på världen, tro och värdesättningar. (Korhonen 2005, 7-9; Lahtinen 2003)

Att fungera som stödfamilj inom barnskyddets öppenvård är frivilligt arbete. Människorna som arbetar frivilligt gör det ofta för att få göra något roligt och intressant på sin fritid. Ofta lever de i en livssituation var det finns mycket fritid, t.ex. när de blivit pensionär eller då de egna barnen har flyttat hemifrån. Att fungera som frivillig arbetare ger en chans att lära känna nya människor, lära känna sig själv samtidigt som världsbilden vidgas. Den frivilliga kommer också att stöta på nya utmaningar, vilket gör att personen utvecklas och lär sig nya saker. (Helenius et al. 2004; Korhonen 2005, 12-13)

Frivilligt arbete är ingen skyldighet och därför är det mycket meningsfullt. Det är viktigt att

komma ihåg att frivillig verksamhet är frivilligt och att ingen ska tvingas att delta. (Korhonen 2005, 13)

6.2 Motivation

Att vilja bli stödfamilj behöver drivkraft och motivation. Att vara tillsammans med barn kan vara kreativt och roligt samtidigt som det ger omväxling samtidigt som det är en rikedom i sig. Det kan också ses som en motvikt till den egna levnadsmiljön och jobbet. (Korhonen 2005, 7-9)

Yeung (2002, 32-37) har gjort en undersökning om vad som motiverar finländare att gå med i frivilliga organisationer. Undersökningen visar att viljan att hjälpa andra människor var den vanligaste motivationen till att arbeta frivilligt, över 40% av intervjuade hade den åsikten. Det näst populäraste motivet till frivilligt arbete att göra något med sin fritid, ifall personen ansåg att hen hade mycket fritid. 1 av 10 personer hade någon annan orsak att delta i frivillig verksamhet än att hjälpa andra eller fylla ut sin fritid. De andra motiven kunde vara till exempel att få nya erfarenheter eller en allmän nyfikenhet på frivilligt arbete. Endast en procent av de som deltog i undersökningen deltar i frivilligt arbete för att få arbetserfarenhet.

Enligt Lahtinen (2003, 18) kan frivillig verksamhet för att hjälpa andra ifrågasättas; görs det endast för att vara altruistisk och för att ställa upp för en annan människa? Eller är det själviskt att få ett gott samvete av att hjälpa någon annan och att "växa som människa" av att få erfarenhet? Enligt Yeung (2002) utesluter det ena inte det andra.

Lahtinen (2003) intervjuade människor som erbjudit hjälp inom stödverksamhet. Hennes resultat visade att många av stödpersonerna hade insett att det fanns själviska motiv till att erbjuda frivillig hjälp. Men det framkom att det var också typiskt att stödpersonerna ville vara medmänskliga och tillgängliga, vilket betyder att det även fanns osjälviska motiv. Lahtinen konstaterade att det var svårt att dra en tydlig gräns mellan osjälviska och själviska motiv. Det kan ses själviskt när stödpersonen märker resultat då hen gett stöd under en längre tid men stödets betydelse för barnet är osjälviskt. Resultatet visade att motivet var oftare att vara medmänsklig, så det kan konstateras att det finns mer osjälviska än själviska motiv till att fungera som stödfamilj.

Lahtinen (2003, 21-25) ansåg också att ifall en människa i sitt tidigare yrke hade kommit i kontakt med mycket människor, var hen lyssnat och varit nära andra, fanns det en stor chans att den personen blev stödperson. Det berodde på att personen var van att hjälpa och lyssna i arbetet, vilket blev en livsstil också utanför arbetslivet. Lahtinen menade att när vi får kunskap om människor, kan vi med hjälp av kunskapen förbättra vår självkänsla vilket motiverar oss. Att lära sig att hjälpa, att lyssna bättre samt att få mer information om människors privata problem motiverar.

Att se resultat ger motivation. Saker och ting går ändå inte alltid som planerat och om ingen förändring har skett kan det kännas hopplöst för stödfamiljen. I de flesta fall är en stödrelation ändå betydelsefullt och positivt för barnet, fastän inga speciella mål har nåtts. Ofta sker förändringarna sakta i barnskyddsklienters liv, eftersom tiden kan vara det bästa verktyget. (Korhonen 2005, 62-63; Lahtinen 2003)

6.3 Utbildning i stödverksamhet

Det finns ingen lag på att stödfamiljer ska gå en utbildning; kommunerna väljer själva om de ordnar utbildningar samt hur de rekryterar stödfamiljer. När en familj har anmält intresse för att bli stödfamilj gör socialtjänsten ett hembesök och diskuterar vad det innebär att vara stödfamilj. Staden Jakobstad och Vörå kommun använder sig av kartläggningsblanketter som den nya stödfamiljen fyller i, och efteråt görs ett avtal mellan den blivande stödfamiljen, familjen som behöver hjälp samt en arbetstagare på socialbyrån. Efter en tid görs en mellanutvärdering, och i Jakobstad ordnas det varje höst och varje vår träffar för alla stödfamiljer där det diskuteras ett tema. (Personlig kommunikation med socialarbetare på staden Jakobstad 13.11.2018; Personlig kommunikation med socialhandledare på Vörå kommun 14.11.2018)

Den nationella barnskyddsorganisationen EHJÄ r.f. (Erityishuoltojärjestöjen liitto r.f.) ordnar stödfamiljekurser för kommunerna. Kursen omfattar 16 timmar med diskussioner, föreläsningar, uppgifter etc. På kursen diskuteras det bl.a. principer för att vara stödfamilj, barnskyddet samt barnets utvecklingsstadier. (Personlig kommunikation med verksamhetssekreterare på EHJÄ r.f. 12.11.2018)

En annan nationell barnskyddsorganisation är Pesäpuu r.f., som arbetar för att stärka barnskyddsklienternas delaktighet och förbättra deras ställning. Organisationen vill ta fram ungas erfarenheter, önskemål och drömmar samt synliggöra barnen. Pesäpuu ordnar en förberedande kurs för foster- och adoptivföräldrar som heter PRIDE. Också stödfamiljer kan delta. Ordet PRIDE kommer från:

P = parents (föräldrar)

R = resources for (resurser till)

I = information

D = developement (utveckling)

E = education (lärande)

Den förberedande kursen innefattar nio träffar i grupp under ungefär fyra månaders tid. Kursen består av information, enskilda övningar, övningar i små grupper samt praktiska övningar. När kursen är klar får deltagarna en PRIDE-bok, där de viktigaste punkterna från kursen finns, samt extra material. (Pesäpuu r.f., u.å.)

Föreningen för Mental Hälsa i Finland ordnar också utbildning för stödfamiljer. Enligt Lahtinen (2003) görs en intervju som en del av utbildningen. Under intervjun är målet att få respondenten att förstå stödverksamhetens krav och målsättningar och det tas upp frågor som återkommer senare i kursen samt under arbetshandledning. De som intervjuar ser också hur växelverkan fungerar och hur det kan diskuteras jobbiga saker öppet med respondenten. Lahtinen menar att utbildning inom stödverksamhet är nödvändigt, eftersom det behövs stöd i att bemöta svåra saker och situationer, hitta ett sätt att hjälpa och stärka identiteten hos stödföräldrarna. Men Lahtinen säger också att det är viktigt att inte teoretisera allt för mycket, eftersom stödfamiljen fungerar ”praktiskt”. Under kursens gång diskuteras tystnadsplikt och de nya stödföräldrarna avger tystnadslöfte. Slutligen ordnas individuella samtal och då funderar utbildaren tillsammans med deltagarna kring hurudant stöd de kan ge som stödfamilj. Enligt Lahtinen baserar sig kursen som Föreningen för Mental Hälsa i Finland ordnar på att lära sig genom upplevelser. Detta övas via rollspel och diskussioner i grupp. När familjen har börjat ge stöd åt ett barn, ordnas arbetshandledning. Detta räknas också som lärande genom upplevelse.

7 Att vara stödfamilj

Att vara stödfamilj är ansvarsfullt och viktigt. Stödföräldrarna har som uppgift att lyssna, uppmuntra och vara tillgängliga. Det är viktigt att relationen baserar sig på kommunikation, vilket visar att båda parterna vill förstå varandra. Det är viktigt att stödföräldrarna känner till sina gränser och inte tvingas vara någon annan än sig själva, eftersom stödverksamhet är frivilligt arbete och det är frivilligt att ta emot ett barn. (Helenius e al. 2004; Rädda barnen u.å.)

För att barnet ska få bästa möjliga stöd är det viktigt att barnet och stödfamiljen passar ihop utgående från barnets behov, stödfamiljens sammansättning, barnets ålder osv. Före en stödrelation inleds ordnas en gemensam träff för stödfamiljen, barnet som ska få stöd, barnets vårdnadshavare och den som ordnar arrangemanget (socialarbetare eller organisation). Meningen med träffen är att alla parter ska få lära känna varandra. Under träffen går det igenom deltagarnas förväntningar, önskemål och hur stödrelationen utspelar sig i verkligheten. Stödfamiljen får berätta om sig själva och hur ofta de har möjlighet att ta emot barnet. Den ansvariga professionella berättar om stödverksamhetens principer och tillvägagångssätt. Det görs också upp realistiska mål som har en låg tröskel att uppnås och den professionella kan göra upp en stödplan. (Korhonen 2005, 20-22; Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad u.å.)

Det som gör stödfamiljen unik och till en resurs är att stödfamiljen inte är professionell. Familjen lever ett vardagsliv och gör vardagssysslor. Barnet behöver detta när hen inte kan uppleva det i sitt eget hem. Stödrelationen strävar till ett familjärt vardagsliv och ett gott föräldraskap av stödföräldrarna, vilket innebär tillgänglighet och att vara tillsammans. Att leva i en familjär miljö stimulerar och ger barnet erfarenheter som barnet annars kunde gå miste om. Stödföräldrarna är viktiga med tanke på föräldraskapet, eftersom det eventuellt inte finns någon exemplarisk "förälder-figur" i barnets liv. Barnet kan fråga råd och få stöd av stödföräldrarna när barnet behöver det, t.ex. när det gäller frågor kring skola, relationer och andra viktiga val. Enligt Lahtinen förväntar sig barnet ofta att stödfamiljen ska vara rättvis, pålitlig och att de tar stödrelationen på allvar. Hon menar också att barnet är rädd för att stödföräldrarna försvinner plötsligt eller att de låter bli att ha kontakt med barnet. (Harrikari et al. 2008, 290-293; Lahtinen 2003, 51)

Det som stödfamiljen gör tillsammans med barnet är helt upp till dem. Oftast deltar barnet i stödfamiljens vardag och hjälper till med vardagssysslor eller så kan de också göra olika aktiviteter tillsammans, såsom att utöva hobbyn eller gå på bio. Längden på tiden som barnet spenderar hos stödfamiljen beror på vad som har blivit överenskommet, det är vanligt att barnet spenderar ett veckoslut eller några kvällar i månaden hos stödfamiljen. Syftet med stödfamilj är att förebygga barnets välmående genom att stödföräldrarna är tillgängliga och ansvarsfulla. (Korhonen 2005; Rädda barnen u.å.; Soite u.å.)

7.1 Stödverksamhetens etiska principer

Eftersom verksamheten ska vara rättvis och trygg för båda parterna, uppskattas det att stödfamiljen följer vissa etiska principer. Etiska principerna är bland annat tystnadsplikt, att följa socialarbetarens anvisningar, att klara av att binda sig och att respektera barnets självbestämmanderätt. När det gäller tystnadsplikten får stödföräldrarna prata om barnets angelägenheter endast under arbetshandledning och med personerna som är involverade i relationen. Stödföräldrarna ska också följa socialarbetarens anvisningar gällande barnets stödrelation och mående. När en familj blir stödfamilj åt ett barn, blir de bundna till en annan människa. Om de tänker avbryta stödrelationen, är det viktigt att diskutera om det i god tid med barnet. Till de etiska principerna hör även att stödfamiljen ska se till att deras hjälp inte förhindrar någon annans hjälp. Stödet ska inte skapa problem mellan barnet och hans familj, eftersom barnets familj alltid är viktigast för barnet. De etiska principerna handlar även om att komma ihåg att stödföräldrarna inte är terapeuter eller krisarbetare, eftersom stödverksamhet inte handlar om krishjälp utan om samarbete och stöd i vardagssituationer. (Helenius et al. 2004; Lahtinen 2003; Soite u.å.)

En bra grundregel för nya stödfamiljer är att fråga sig "*Hur ser ett bra liv ut? Har jag själv ett sådant liv?*". Varje människa lever ett unikt liv och bilden av hur ett bra liv ser ut varierar från individ till individ. Till ett bra liv hör ofta att känna sig värdefull och att andra också tycker det. Barnet som får stöd har oftast en annorlunda syn på hur ett bra liv ser ut och eventuellt anser barnet att hen själv inte uppfyller detta. Det kan vara svårt att förstå att människor har olika normer och värderingar, även den etiska frågan "*Vad är rätt och vad är fel?*" kan vara knepig från båda parter sida. Etiska principer kan väcka frågor och tankar, och vid behov kan stödföräldrarna be om arbetshandledning av den professionella som ansvarar för stödverksamheten. (Lahtinen 2003, 15-17)

7.2 Stödföräldrarnas roller

Stödföräldrarna skapar ofta olika fostringsstilar, såsom vårdnadshavare också gör. Det innebär att stödföräldrarna har liknande roller som föräldrar, istället för att ha yrkesroller. Utgående från rollen som förälder kan det förekomma olika beteenden, aktivitet och egenskaper.

Helminen och Iso-Heiniemi (1999) har fem huvudroller i deras föräldraskapets rollkarta. Rollerna är *livets lärare, kärleksgivaren, vårdnadshavare, gränssättare och relationsläraren*. Utgående från Helminen och Iso-Heiniemi föräldraskapets rollkarta har Korhonen (2005) beskrivit olika roller som en stödförälder kan ha. Dessa roller är kärleksgivaren, lyssnaren, den som gör saker tillsammans, uppmuntraren, livets lärare, gränssättaren och samtalskamraten.

Kärleksgivaren

Barnet behöver bli accepterad och få kärlek. Det är en förutsättning till att barnet accepterar sig själv och får en stark självkänsla. Som kärleksgivaren bryr sig stödföräldern om barnet och om saker som hör till barnets liv. Stödföräldern är empatisk, tar hand om barnets behov, ger närhet och är närvarande. Barnet har lätt att lita på kärleksgivaren, eftersom hen lyssnar och accepterar barnet. Barnet kan vara van med att söka uppmärksamhet hos människor runt omkring genom icke-önskat beteende. Då är det viktigt att stödföräldern låter barnet uttrycka sina känslor, men samtidigt är närvarande och inte dömer barnet. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005, 40-41)

Lyssnaren

Barn behöver någon som är närvarande och lyssnar på det. Den personen finns inte alltid i barnets familj utan det kan vara stödföräldern som är den som lyssnar. Barnet kan bära på sådant som hen inte vill berätta om åt någon. Dock är det viktigt att berätta om sina känslor och tankar, eftersom det hjälper barnet att processa dem. Lyssnaren är intresserad av vad barnet har att berätta, dock kan det ta lång tid innan barnet vågar prata om känsliga ämnen med stödpersonen vilket ska respekteras. Det kan hjälpa om stödföräldrarna berättar om egna erfarenheter, sagor och hittar på berättelser med barnet för att på barnet att öppna sig. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005, 41)

Den som gör saker tillsammans

Att göra saker tillsammans är ett naturligt sätt att umgås på. Det kan ske hemma, utomhus eller genom att besöka olika ställen såsom bio och teater. Det kan också helt enkelt handla om vardagliga saker till exempel att hjälpa till med läxor, laga mat och pyssla. Motion är även en bra aktivitet, eftersom motion är bra för barnet. Då får barnet erfarenhet av egna kroppen, barnet får träna på motoriken och det stärker självkänslan. När stödföräldern planerar vad hen ska göra tillsammans med barnet är det viktigt att fundera på vad barnet är intresserad av, stödföräldrarnas egna intressen, barnets ålder och utveckling samt barnets livserfarenhet. När stödfamiljen och barnet gör saker tillsammans skapas också minnen. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005, 42-43)

Uppmuntraren

Att ge positiv feedback samt att uppmuntra barnet är ett av de bästa sätten att stödja barnets utveckling och självkänsla. Det är många barn inom barnskyddets öppenvård som har en negativ bild om sig själv och dålig självkänsla. Om barnets familj har en svår livssituation, glöms det lätt bort att berömma varandra. Därför är det viktigt att ge beröm åt barnet när hen agerar rätt och att ge så lite uppmärksamhet som möjligt till icke-önskvärda handlingar. Uppmuntraren berömmar barnet vid små saker så att barnet själv observerar sina starka sidor samtidigt som självförtroendet stärks. Uppmuntraren uppmuntrar barnet att lita på sig själv och att testa på olika saker. ”Jag vet att du klarar dig” är bra att säga för att uppmuntra barnet. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005)

Livets lärare

Stödföräldern som är livets lärare går igenom med barnet om vad som är rätt och fel samt vad som är gott och ont genom att berätta egna åsikter och synsätt. Den vuxna påverkar barnet omedvetet – barn lär sig mycket av att iaktta. Ofta har den vuxnas handlingar mer betydelse än råden, och detta blir tydligare desto förtrognare stödrelation är. Handlingar, värderingar och attityder förmedlas till barnet i vardagen och därför måste stödföräldern tänka efter när hen förbjuder barnet från att göra något – gör hen det själv? Ett exempel kan vara tobaksrökning. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005, 44-45)

Gränssättaren

Barnet behöver tydliga gränser för att ha det tryggt. Gränssättaren ger råd, handleder och förbjuder vid behov. Barn som levt i familjer utan gränser testat ofta de vuxna och är oförutsägbara. Därför är det viktigt att hålla gränser, det förmedlar att stödföräldern bryr sig om barnet. Att lägga gränser kan också leda till konflikter och tvister, och då är det viktigt att stödföräldern låter barnet agera. Det är bra för barnet att visa sina känslor och att stödföräldern finns där trots utagerandet. Regler är bra att gå igenom tillsammans med barnet, så att barnet vet vad som förväntas. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005, 45)

Samtalskamrat

Livet för med sig många frågor och funderingar. Barnet kan ha frågor som är obesvarade samt ha känslor och oroligheter som det inte har berättat åt någon. Barnet behöver någon att kunna prata med, någon som har livserfarenhet och kan ge råd. Desto äldre barnet är, desto större blir behovet av att prata. Det är viktigt att barnet kan prata om vardagliga ämnen men också om känslolagda saker med en vuxen. Samtalen kan beröra kompisrelationer, relationen till föräldrarna, kroppen, tobak, droger, parförhållande och sex. Då barnet pratar och berättar, är det viktigt att den vuxna är aktiv, lyssnar, är intresserad samt ställer frågor. Samtalet ska vara naturligt för både barnet och den vuxna. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999; Korhonen 2005, 45-46)

7.3 Stödfamiljens utmaningar

Det är viktigt att stödfamiljen stödjer barnet och barnets relation till sina föräldrar, oavsett egna värderingar och synsätt. Stödfamiljen kan tänka på att inte prata bakom ryggen eller spekulera kring barnets familj så att barnet hör, utan respektera att barnet älskar sin familj. Då barn kommer till en stödfamilj möts olika värderingar, livsstilar och världsåskådningar. När en människa stöter på något som avviker från den egna uppfattningen, kan det vara svårt att förstå och acceptera den andras synsätt. Då kan fördomar och utmaningar uppstå. Om människan är öppen och nyfiken, blir det lättare att förstå den andra. (Lahtinen 2003; Korhonen 2005, 58)

En god självkänsla är en viktig egenskap att ha som stödfamilj. Desto bättre människan känner sig själv, desto bättre förstår hen andra. Har individen en bra självkänsla vet hen

också sina styrkor och svagheter. Då kan hen reglera sina känslor och på så vis vara neutral för olikheter. Det är också bra att fundera på vilka känslor barnet bär på, och därmed förstå barnets handlingar bättre. Dock finns det alltid en risk att stödfamiljen börjar tolka verkligheten utifrån barnets känslor. Det är bra att respektera att känslorna finns där, men se på dem med en lätt skepsis. (Carlander 2011, 23; Korhonen 2005, 59)

Känslor utgör en viktig roll i stödrelationen. Ju mer förtrogen relation, desto mer känslor. Trots detta är det bra om stödfamiljen kan hålla tillräckligt avstånd till sina privata känslor. Om stödföräldrarna själva dras med av barnets känslor är det svårt att vara verktyget som stödjer barnet. Då det väcks känslor är det ändå viktigt att acceptera dem öppet. Stödfamiljen får visa känslor, så att också barnet lär sig det. Det går alltid att prata om känslorna som väcks med socialarbetaren eller diskutera i stödgrupper för stödfamiljer. (Lahtinen 2003; Korhonen 2005, 60-61)

Ibland fungerar inte relationen mellan stödfamiljen och barnet. Barnet kan vara likgiltigt, argt och avvisande vilket beror ofta på att barnet är osäkert eller mår dåligt. Möjligtvis litar barnet inte tillräckligt mycket på stödfamiljen för att kunna visa sina verkliga känslor. Det kan också handla om att testa om stödfamiljen står ut, och därför är det viktigt att stödfamiljen finns där fast barnet är argsint. Barnet kan även låta bli att kontakta stödfamiljen under en tid. Då är det viktigt att stödfamiljen visar intresse och försöker få tag i barnet, så att barnet märker att stödfamiljen finns kvar och vill vara med barnet. Då det uppstår problem är det viktigt att prata öppet om det med barnet, så att barnet förstår att det finns problem samt hur de kan lösa det tillsammans. Vid behov kan stödfamiljen prata med barnets vårdnadshavare och socialarbetaren i hopp om att reda upp problemet. (Korhonen 2005, 58-59)

När stödfamiljen möter barnet och dess problem är det bra att ha en positiv inställning, att tro på barnets resurser och att visa hopp. Alla barn har möjlighet till en positiv förändring, bara de får rätt stöd och hjälp. Stödföräldrarna kan tillsammans med barnet fundera vilka resurser som finns tillgängliga och vad det finns för nytta av dem. Även nackdelar kan ses som resurser, om de formuleras om till positiva resurser. Dock är det viktigt att acceptera att motgångar hör till livet och att det inte går att undvika. (Helenius et al. 2004; Korhonen 2005, 60-61)

8 Samarbete inom stödåtgärden

En stödrelation inom barnskyddets öppenvård bygger på barnet, barnets föräldrars, stödfamiljens och socialarbetarens gemensamma överenskommelse. Tillsammans med alla parter görs det ett avtal om målsättningar och innehållet av stödåtgärden. Socialarbetaren följer hur stödrelationen framskrider samt handleder och stödjer stödfamiljen. (Personlig kommunikation med socialarbetare på staden Jakobstad 13.11.2018; Korhonen 2005, 9-10; Vasa stad u.å.)

Samarbetet mellan socialarbetaren och stödfamiljen fungerar bra när det finns klara riktlinjer: vad som förväntas, vilka rättigheter och skyldigheter det finns samt vilka saker som hör till den professionellas uppgifter. Socialarbetaren berättar inte allt om barnets familj, bara sådant som är väsentligt för stödfamiljen att veta. Stödfamiljen berättar inte heller allt till socialarbetaren, eftersom barnets integritet ska respekteras. Det är viktigt att socialarbetaren finns där för stödfamiljen, eftersom det lätt kan bli ensamt och många känslor som väcks. Stödfamiljen kan vända sig till socialarbetaren då det uppstår problem, då de vill prata om känslor eller om de funderar kring något. Kontakten mellan socialarbetaren och stödfamiljen bör vara aktiv, ha låg tröskel och det ska finnas möjlighet att träffas. (Korhonen 2005, 26-28)

Enligt Korhonen (2005, 25) rekommenderas det att stödfamiljen gör en skriftlig rapport samt en utredning av ersättningar med ca två till tre månaders mellanrum. I rapporten berättas det när stödfamiljen har träffat barnet, vad de har gjort tillsammans samt saker som stödfamiljen tycker att socialarbetaren bör veta om barnet. När rapporten är gjord, får stödfamiljen kostnadsersättning vilket betalas upp till en viss summa. Det kan vara kostnader för reseersättning, biljetter till olika föreställningar och hobbyer. Eventuellt betalar kommunen ut en liten belöning åt stödfamiljen.

Skillnaden mellan stödfamiljen och socialarbetaren är att stödfamiljen fungerar utgående från sin erfarenhet, personliga kunskap och den utbildning familjen möjligen fått inom stödverksamheten. Socialarbetaren å andra sidan arbetar utgående från barnskyddslagen, utbildning och arbetsetik. Socialarbetaren söker lösningar till barnets och dess familjs situation samt använder sig av professionella uttryck. Stödfamiljen använder sig av vardagliga uttryck samt handlar utgående från egen moral och etik. Då alla delaktiga parter vet dessa gränser är det lättare att samarbeta. (Korhonen 2005, 28)

9 Undersökningens genomförande

I detta kapitel redogör vi tillvägagångssättet för vår undersökning. Vi presenterar val av metod, våra respondenter, hur datainsamling gått till, hur sekretessen har beaktats samt analysmetoden.

9.1 Val av metod

Vi ansåg att en kvalitativ studie är lämplig för vår forskning, eftersom vi vill förstå vad en stödfamilj har för personliga upplevelser av stödrelationer. Genom att använda en kvalitativ metod kan vi också få en bättre helhetsbild av ämnet. Enligt Holme och Solvang (1996) är det svårt att mäta upplevelser i siffror, och därför ansåg vi att en kvantitativ undersökning är opasslig.

Vi använde intervjuer som metod. När datainsamlingen är en intervju, skapas det personlig kontakt mellan respondenterna och forskaren. Detta är bra med tanke på att ämnet kan vara känsligt för en del personer. Under intervjun kan det komma upp ny kunskap, sådant som forskarna inte tänkt på tidigare. Detta innebär att vi som forskare ska vara öppna och flexibla under en kvalitativ undersökning. (Holme & Solvang 1997, 76-83)

Vi utförde intervjuerna ansikte mot ansikte, för att bättre förstå personerna och för att kunna tolka alla uttryck. Vårt syfte med intervjuerna var att respondenterna skulle få berätta om sina erfarenheter med egna ord. Intervjuerna bestod av öppna frågor, eftersom vi inte var ute efter någon specifik upplevelse. Frågor som mäter något t.ex. på skalan 1-5 passar inte vår undersökning. Våra frågor var semistrukturerade, vilket gav utrymme för följdfrågor. Vi utförde fyra intervjuer och varje intervju tog ca 40 minuter. Alla intervjuer spelades in med våra mobiltelefoner, och vi antecknade också stödord. Två av intervjuerna hölls hemma hos en av skribenterna och två på respondenternas arbetsplats.

9.2 Val av respondenter

Våra respondenter var två enskilda personer (som tillsammans med sin partner varit stödfamilj) och två par som har fungerat som stöd åt minst ett barn under de senaste fem åren, sammanlagt blev det alltså sex stycken respondenter. Personerna vi kontaktade valde själva om båda föräldrarna eller bara den ena deltog. Vi använde oss av bekvämlighetsurval när vi skulle få tag på respondenter, eftersom vi redan visste om några personer som var stödfamilj. Vi kontaktade personerna via mejl för att sedan bestämma en tidpunkt och plats för intervjun. Respondenterna var i olika åldrar och av olika kön, och samtliga bor i Österbotten. Det gemensamma för alla respondenter var att alla hade egna barn inom familjen när de tog emot barnet/barnen som behövde stöd.

9.3 Sekretess

Enligt Kvale (1997, 107) är det viktigt att de som deltar i undersökningen blir informerade om undersökningens generella syfte, hur undersökningen är upplagd och att det är frivilligt att delta samt att respondenterna hålls anonyma. Därför skickade vi ut informationsbrev till respondenterna före intervjun. Strax före vi började intervjun skrev respondenterna under ett brev om samtycke där vi bland annat frågade om lov till att få spela in intervjuerna. Ingen annan än vi som genomförde undersökningen har haft tillgång till det inspelade materialet. Efter att vi hade transkriberat och analyserat intervjun förstörde vi materialet. Konfidentialitet i forskning innebär att privat data som kan identifiera respondenterna kommer att döljas. (Kvale 2007, 109) På grund av det är alla som har deltagit i undersökningen anonyma och inget som kan avslöja respondenternas identitet tas med i redovisningen av resultatet. Vi beaktar tystnadsplikten.

9.4 Analysmetod

För att analysera intervjuerna valde vi att använda meningskoncentrering. Vi valde meningskoncentrering eftersom vi var tvungna att formulera svaren som respondenterna gav till något kortare. Respondenterna gav ibland väldigt långa svar där allt inte var relevant till frågan vi ställde. Meningskoncentrering innebär att man plockar ut det mest relevanta ur svaren för att sedan få en helhetsbild. Ur långa svar söker man det viktigaste som omformuleras till kortare meningar. (Kvale 2014, 245-246)

10 Resultatredovisning

I detta kapitel redovisar vi resultatet från våra intervjuer samt återkopplar till teoridelen, för att få fram en jämförelse. Alla resultat redovisas i textform eftersom undersökningen är kvalitativ. Vi kommer att citera respondenterna några gånger, för att tydliggöra respondenternas upplevelser och erfarenhet. Citaten kommer att markeras med citattecken och kursiverad stil.

10.1 Stödfamiljerna

Vi intervjuade sammanlagt sex personer, ur fyra olika stödfamiljer. Respondenterna var två enskilda personer (som tillsammans med sin partner varit stödfamilj), samt två par som har varit stödfamilj. Fyra av respondenterna var kvinnor och två var män. Alla var gifta eller sambor, hade egna barn och hade ett jobb.

Den första vi intervjuade hade börjat med att vara stödperson åt tre barn. Stödrelationen varade två och ett halvt år och träffarna var hemma hos barnen. Efter det tog respondenten och hans familj emot tre barn, vilket varade i tre år och barnen kom hem till stödfamiljen. Just nu är respondenten och hans partner stödfamilj åt fyra barn och den relationen har varat fem år och barnen kommer hem till stödfamiljen.

Vår följande respondent var ett par som har varit stödfamilj åt ett barn. Barnet var fyra år gammalt när de tog emot det. Stödrelationen varade i fem år och barnet kom till stödfamiljens hem.

Den tredje respondenten har varit stödfamilj tillsammans med sin partner åt tre syskon. Barnen var elva och tolv år gamla när stödrelationen inleddes. Den varade i sju år och har avslutats för en kort tid sedan. Stödfamiljen åkte hem till barnen och träffade dem där.

Respondenterna som vi intervjuade sist var ett par och de har varit stödfamilj åt tre barn. Det ena barnet var tre år när relationen inleddes och relationen varade i tio månader. De andra två barnen är släkt, och är 13 och 14 år gamla. Den stödrelationen har varat i två år och pågår fortfarande. Dessa tre stödrelationerna har ägt rum i stödfamiljens hem.

Av en slump visade det sig att i alla stödfamiljer var det åtminstone en som arbetar inom det sociala området, och har erfarenhet av att arbeta med barn. Det visade sig också att alla utom en stödfamilj hade egna barn när de tog emot barnen som behövde stöd. Den stödfamiljen som inte hade egna barn fick ett biologiskt barn när stödrelationen varat några år.

10.2 Varför blev respondenterna stödfamilj?

Det ena paret vi intervjuade hade varit intresserade av att bli stödfamilj en längre tid. De hade också läst en artikel om att det fanns ett behov av stödfamiljer. Eftersom deras släktingar hade varit krisfamilj kändes det naturligt att bli stödfamilj. Stödföräldrarna anmälde sig som frivilliga till kommunen.

En annan av respondenterna hade funderat en längre tid på att hjälpa ett barn, till exempel ta emot ett "sommarbarn", men hens familj hade inte varit intresserade. När hen sedan hade varit stödperson en tid var hens familj beredda att ta emot ett stödbarn. Hens egna barn var äldre och några hade flyttat hemifrån så det fanns mer utrymme i huset.

Det andra paret hade funderat länge på att bli stödfamilj, men det var först när det äldsta barnet flyttade ut som de kände att det var rätt tillfälle. När de blev tillfrågade av två socialarbetare tog de emot sina första barn.

"Vi har inte velat att det skall konkurrera med egna barnen, att de ska känna att de kommer i andra hand."

Den fjärde respondenten hade inte funderat på att bli stödfamilj före hens familj blev tillfrågad. Denna stödfamilj kände redan barnens fosterfamilj så det var inget stort steg.

10.2.1 Stödfamiljernas motivation

Att vara stödfamilj räknas till frivilligt arbete. I den teoretiska delen av vårt examensarbete tog vi upp Yeungs undersökning (2002, 32-37) kring vad som motiverar finländare att gå med i frivilliga organisationer. Den undersökningen visade att viljan att hjälpa andra

människor var den vanligaste orsaken. I vår undersökning kan vi konstatera att alla våra respondenter ville bli stödfamilj eftersom de själva har haft det bra ställt och vill hjälpa andra.

“Lite kan man ge vidare, göra något för någon annan.”

“Det är lite slöseri på resurser att sitta här två stycken 40 plus och ett hus på nästan 200 kvm, och glo på varandra.”

“Alla barn har rätt till en trygg barndom, om inte trygg barndom hemma måste den finnas någon annanstans. En trygg plats någonstans!”

“Har alltid varit intresserad av barn i marginal, och som har problem”.

I tre av fyra fall var det den parten i parförhållandet som arbetar inom social- och hälsovårdsområdet som var mer intresserad av att bli stödfamilj. Det kommer fram i teoridelen (se kapitel 7.2) i Lahtinens (2003) påstående: *“ifall personen i sitt tidigare yrke har kommit i kontakt med mycket människor var hen har lyssnat och varit nära andra, finns det stor chans att hen blir stödperson”*, vilket stämmer på våra respondenter.

En av respondenterna hade inte funderat på att bli stödfamilj före hen och hens partner blev tillfrågade, men eftersom de var bekanta med fosterfamiljen till barnen var det inte ett svårt beslut. Hen berättade att fosterfamiljen behövde få en paus eftersom det är ganska tufft arbete med jämna mellanrum. Det har varit roligt för stödfamiljen att känna att de kommit till nytta, och att de med deras tid kan göra nytta och göra skillnad. Respondenten ansåg också att det har varit nyttigt för barnen att ha någon som de umgås med och att det inte är någon främmande som kommer in i barnens liv. *“De här barnen har haft ett osäkert liv från början, men det är stabilitet som följer och vi har alla år varit deras stödfamilj så den inte har bytt och bytt.”*

10.3 Information före stödrelationen inleddes

Socialarbetare på Vörå kommun och Staden Jakobstad informerade oss (13.11.2018, 14.11.2018) om att en stödrelation ska bygga på gemensamma överenskommelser mellan barnet, dess föräldrar, stödföräldrarna och socialen. Socialarbetaren ska sedan följa och handleda relationen. Enligt Korhonen (2005, 20-22) är det viktigt att barnet och stödfamiljen

passar ihop utgående från barnets behov, familjens sammansättning, barnets ålder etc. Detta för att barnet ska få bästa möjliga stöd.

Före stödrelationen inleds, ordnas en träff för stödfamiljen, barnet som ska få stöd, barnets vårdnadshavare och socialarbetaren. Alla våra respondenter fick träffa barnen som behövde stöd före stödrelationen inleddes. Det framkom också att alla respondenter skrev under ett avtal innan stödrelationen inleddes, där det bl.a. stod hur ofta de ska träffa barnet.

Ett av paren berättade att de hade ett personligt samtal med socialarbetarna före de skulle ta emot de första stödbarnen. De pratade med två olika socialarbetare och de fick på det sättet information från två håll (socialarbetarna hade olika uppgifter gentemot barnen som behövde stöd). Sedan träffade paret barnen och deras förälder i socialbyråns utrymmen för att se om de fungerade ihop. Med det andra barnet de tog emot var både socialarbetaren och barnets föräldrar på hembesök till stödfamiljen innan något blev bestämt. *“Bra, personlig information.”* En annan respondent ansåg att hen inte fick mycket information av socialen. Hen blev tillfrågad att bli stödfamilj när hens första relation som stödperson avslutades.

10.3.1 Förberedande utbildning

Det finns ingen lag på att stödfamiljer måste gå en utbildning förrän de tar emot ett barn. Ingen av våra respondenter har gått en utbildning eller kurs före de blev stödfamilj. En av respondenterna hade inte alls hört om kurser eller blivit erbjuden någon av socialen. *“Vi har fixat det själv hemma.”*

En annan respondent berättade att stödfamiljen har blivit erbjuden många utbildningar, ungefär en gång i året. De deltog ändå inte eftersom de tyckte att utbildningarna som ordnades var mer riktad åt fosterfamiljer och de kändes *“stora eftersom det skulle diskuteras hemskt mycket. Så vi tyckte att vi klarar det här med det vi kan och vet.”* Stödfamiljen var ändå tacksam att de hade blivit erbjuden utbildningar.

Ett av paren vi intervjuade har blivit erbjudna av kommunen att gå PRIDE-utbildningen. Det var inget tvång, och stödfamiljen kände inte att de behövde gå den. Stödfamiljen påpekade att om en stödfamilj går den kan socialen förvänta sig att stödfamiljen kan bli fosterfamilj, och det var stödföräldrarna inte redo för. Enligt Pesäpuu r.f.s hemsida (u.å.) är kursen riktad åt foster- och adoptivföräldrar, men också stödfamiljer kan delta. Den ena i paret hade heller

inget behov av att gå en utbildning eftersom *“det är ju bara att vara helt vanlig, det är inget speciellt att vara stödfamilj”*, medan den andra i paret (den som arbetar inom social- och hälsovårdsbranschen) tyckte att det skulle vara intressant att gå en kurs.

Det andra paret skulle börja gå en PRIDE-utbildning kort efter att vi intervjuat dem. De hade inte fått någon information om den från socialen, utan själva hittat kursen. Just denna kurs var riktad åt stödfamiljer. De ville gå en utbildning eftersom den ena i paret inte har någon utbildning inom området, och hen skulle vilja ha kunskap *“så man vet vilka rättigheter och möjligheter man har.”*

10.4 Träffarna med barnen

“Först har barnen hälsat på med sin egen familj hos stödfamiljen för att se hur det ser ut hos oss och vad vi gör. Första besöket var ingen övernattning...”

Två av stödfamiljerna tog emot barnet en helg i månaden, och ibland oftare om det var t.ex. lov från skolan. Två av respondenterna hade tagit emot barn var tredje helg och en respondent hade varit över en vecka hemma hos barnet.

Alla respondenter hade tagit emot barnen också när det fanns behov, till exempel när barnet ville ha läxhjälp eller om barnens föräldrar behövde avlastning. Tre av fyra stödfamiljer hade barnen över natten, vilket gav möjlighet till besök till sommarstugan och resor.

En av respondenterna åkte alltid hem till barnen när de hade sina träffar. Detta berodde på att stödfamiljen var bekant med barnens fosterfamilj och det kändes naturligt att åka hem till barnen samtidigt som det var bekvämt för alla. *“Vi har bara farit dit och flyttat på gästsoffan och varit där i en vecka.”*

Den ena respondenten berättade att de ibland far till skogen, grillar eller är på villan. Enda gången de gör något speciellt med barnen, t.ex. åker till simhallen eller äter på restaurang, är när barnen har födelsedag. Respondenten tyckte det var viktigt att ge en upplevelse istället för presenter. En annan respondent berättade att de brukade göra utflykter t.ex. till stranden. Parets egna barn är lika gammalt som stödbarnet, vilket gjorde att de hade sällskap av varandra. En annan av respondenterna hade i början varit på många aktiviteter med

stödbarnen t.ex. bowling, simning, spelat minigolf eller ätit ute på restaurang. Då barnen växte blev kompisarna viktigare, så då fick barnen fortsätta "sina vanliga liv", vilket också passade stödfamiljen.

Det ena paret har gemensamma intressen med barnen, vilket gör att det finns utrustning hos dem. Barnen tycker om handarbete och att producera musik, så de vistas mycket på sina rum.

I teoridelen (se kapitel 8) beskrivs det att barnet deltar ofta i vardagen och hjälper till med vardagssysslorna. Det var en gemensam värdering för våra respondenter att det ska vara vardag för barnen, men att de ibland kan hitta på något speciellt.

"Vi lever våra liv och barnen hänger med på det."

"Barnen har fortsatt sina liv vanligt. De har farit med kompisar och sådant som de brukar göra på sin vardag."

Det framkom att det märktes skillnad om barnet kom ensamt eller om stödfamiljen tog emot flera barn samtidigt. En stödfamilj tyckte det var roligt att ta emot flera barn, eftersom det var också roligt för barnen som kom till stödfamiljen. Ett par tyckte att det underlättade att ta emot syskon för om något var på tok med ett av barnen kunde de fråga syskonet om det brukar vara så och vad som hjälper mot detta. Då de hade bara ett barn kände stödföräldrarna att det var svårt att klura ut vad barnet menar ibland och då skulle det ha varit lättare att fråga ett syskon.

En annan av respondenterna hade också haft en syskongrupp. Stödföräldern märkte att syskonen alltid hade haft stöd av varandra. Respondenten ansåg att det kunde ha varit svårare med ett barn som kom ensam, eftersom den inte skulle ha haft samma nätverk runt omkring sig samt varit osäkert.

10.4.1. Barn i huset från förr

Under andra intervjun visade det sig att respondenterna tyckte det var skillnad om det fanns barn i huset från tidigare då de blev stödfamilj. Då beslöt vi oss att fråga också de sista respondenterna om det har någon skillnad om det finns egna barn i huset eller inte. Flera av

respondenterna tyckte att det är viktigt att barnet kommer överens med stödföräldrarnas egna barn.

“Det var ganska enkelt i och med att vi har tre barn från förr. Stödbarnet var bara som ett extra barn.”

Ett par tyckte att det inte märks när det kommer ytterligare ett eller två barn med i vardagen, eftersom stödföräldrarna fortsatte med sina rutiner som tidigare. *“Man stiger ändå upp tidigt, man far till en park, man lever i den här takten.”*

En stödfamilj ansåg att om de inte skulle ha barn från tidigare, skulle de ha mer resurser och tid att ge barnet. Dock tyckte de att det kunde vara svårt att fara iväg och hitta på saker, eftersom man då är tvungen att göra sådant som de inte brukade göra före de fick egna barn, t.ex. åka till en lekpark.

10.5 Samarbete under stödrelationen

Kontakten mellan socialarbetaren och stödfamiljen bör vara aktiv, ha låg tröskel och det ska finnas möjlighet att träffas. För att få en kostnadsersättning, bör stödfamiljen skicka rapporter till socialarbetaren angående träffarna med barnet. Alla respondenter hade någon sorts kontakt med socialarbetaren, via telefon eller mail. Om stödfamiljerna kände oro för barnet kunde de kontakta socialen. Tre av fyra stödfamiljer skickade in rapporter var det stod hur många timmar de hade varit med barnen och hur många kilometer de hade kört.

En respondent hade haft ett barn vars förälder hade svår problematik, vilket ledde till mycket kontakt med socialen och anmälning av oro. Ett av paren pratade ungefär två gånger i året i telefon med socialen. En av respondenterna hade träffat socialarbetaren när hen varit på besök hos fosterfamiljen samtidigt som stödfamiljen varit där i andra ärenden.

En stödfamilj hade deltagit i några möten med socialen var andra parter också deltagit. Denna stödfamilj har inte skickat in papper utan pratat via telefon, vilket stödfamiljen tror beror på att de känner socialarbetarna från tidigare. Paret hade haft mer kontakt med socialen under sin tidigare stödrelation för att berätta hur det gått och ibland kunde det vara mer speciellt eller akut.

10.5.2 Kontakt med barnets vårdnadshavare

Alla respondenter har haft god kommunikation med barnets vårdnadshavare. Kommunikationen skedde främst via SMS.

Den stödfamiljen som kände barnens fosterfamilj har diskuterat mycket med fosterföräldrarna, både före och efter en stödperiod. *“Det har varit ganska naturligt eftersom vi känner fosterfamiljen så nära så det är inte svårt att diskutera.”*

En respondent svarade att enligt avtalet skjutsar föräldrarna barnen till stödfamiljen och stödföräldrarna skjutsar dem tillbaka till vårdnadshavarna. Stödföräldrarna frågar alltid vårdnadshavarna hur har det varit och om har det hänt något speciellt sen senast. När de för tillbaka barnen berättar de hur helgen har varit. En annan respondent berättade att stödföräldrarna har kommunicerat med tonåringarna själva, eftersom de är tillräckligt gamla samt kan bättre svenska än sin förälder. Med det yngre stödbarnet hade stödföräldrarna bra rapportering till barnets vårdnadshavare, eftersom barnet var så litet. Om det uppstod några problem tog de kontakt med socialen.

Inom båda paren som vi intervjuade var det endast den ena parten som höll kontakten med barnets vårdnadshavare. I en stödfamilj ville stödbarnet sällan hem och det kunde den biologiska föräldern tycka att var jobbigt. Då försökte stödföräldrarna också att stöda föräldern, t.ex. genom att hjälpa till med att få iväg barnet hem på ett positivt sätt så det inte skulle kännas jobbigt för föräldern.

“I grunden har alla varit glada att barnen har någonstans att vara, att de själva får en paus.”

När vi frågade om stödföräldrarna tycker att relationen till barnets vårdnadshavare har förändrats svarade en respondent:

“Beror på feedbacken av en helg. Det är inte roligt att höra att barnet haft en jobbig helg [för barnets vårdnadshavare], men det finns speciellt i början av en relation. Då kan föräldern backa och delar inte med sig så mycket nästa gång.”

10.5.3 Stöd av andra parter

Alla respondenter tyckte att de inte har haft behov av stöd från andra, t.ex. via stödföräldrträffar eller vänner, eftersom de har fått stöd av sin partner. En respondent tyckte att de har varit stödfamilj så länge att det inte finns något att prata om, utan de är trygga i sin föräldraroll.

De båda paren vi intervjuade hade aldrig hört talas om stödföräldrträffar, men de ansåg att de inte har behov heller. De diskuterar mycket med varandra och de har många kompisar runt sig ifall det fanns sådant de vill diskutera. Ett av paren tror att om de hade haft "besvärligare barn" så skulle de eventuellt behövt prata av sig. De var också överens om att de eventuellt skulle kunna tänka sig att delta i stödföräldrträffar om det skulle hända något traumatiskt.

En respondent ansåg att hen och hens parter inte har haft behov av stöd av andra, eftersom de har haft möjligheten att prata med fosterfamiljen när de funderat över något. Hen nämnde att det är många i deras omkrets som inte heller vet att de har fungerat som stödfamilj.

10.6 Roller som stödförälder

"En trött förälder orkar inte hålla stabilitet i föräldrarollen, orkar inte hålla löften, orkar inte ställa regler, inga konsekvenser när inga regler hålls. Vi gör tvärtom"

Stödföräldrarna har en viktig föräldraroll, eftersom det kan hända att barnet inte har någon exemplarisk "förälder-figur" i nätverket. Respondenterna tyckte att det var viktigt att vara en trygg vuxen och att ge kärlek; kramas och hålla barnen i famnen.

Det visade sig att det också fanns skillnader i rollen mellan den manliga och kvinnliga stödföräldern. Manliga stödföräldern var den som haft en aktiv roll; den som leker och busar. Två av respondenterna tyckte att mannen har varit som en god förebild, speciellt åt de barn som saknar en pappa.

Den kvinnliga stödföräldern har varit den som gett tid och sett till att allting fungerar som det ska. Det framkom också att när barnen funderade över något så vände de sig oftast till

den kvinnliga stödföräldern. I två av stödfamiljerna var det kvinnan som har lärt barnen att laga mat, virka och sticka.

“Eftersom jag är man har det varit lättare för flickorna att gå till min partner”

I en stödfamilj hade mannen fått en aktivare roll när paret fick ett eget barn, vilket stödfamiljen tyckte fungerade bra. *“Det blev naturligt att jag fokuserade lite mer på mitt barn och min man hade mer fokus på att nu ska det här ordnas och de här aktiviteterna”*

En stödfamilj hade haft ett barn som i början av störelationen hade sökt mycket kontakt och stöd av den manliga stödföräldern. Det märktes speciellt när barnet skulle nattas, det gick inte att kvinnan skulle natta eftersom de hade insett att barnet då börjar tänka på sin egen mamma. Senare började barnet söka mer kontakt med kvinnliga stödföräldern, vilket stödfamiljen tror berodde på hur tryggt barnet var. Stödfamiljen anser att det korrelerade med barnets övriga mående.

Utgående från respondenternas svar, kan vi se ett samband med Korhonens rollkarta för stödföräldrar samt Helminen och Iso-Heiniemis (1999) föräldraskapets rollkarta. Mannen i stödfamiljen hade haft rollen “den som gör saker tillsammans”, eftersom han varit den som leker och busar med barnen. Kvinnliga stödföräldern hade haft en tydlig roll som “samtalskamrat”, eftersom barnen oftast vänt sig till kvinnan när de haft problem eller undrat över något. Kvinnliga stödföräldern har också varit den som sett till att allting fungerar som det ska och att barnen får mat på bordet, så här ser vi att hon även varit “vårdnadshavaren”. Båda stödföräldrarna i familjerna har varit “kärleksgivare” eftersom båda hade brytt sig om barnets liv och varit närvarande när barnet varit hos dem.

10.7 Utmaningar

När stödfamiljen tar emot ett främmande barn möts olika värderingar, livsstilar och världsåskådningar. Det kan vara svårt för båda parterna att förstå och acceptera varandras synsätt, vilket blir en utmaning.

Två respondenter ansåg att det var en utmaning att ta emot barnen endast en gång i månaden eftersom barnen skulle ha velat vara där mycket oftare. I början var det en utmaning att vara

en främmande vuxen för barnen. Barnen var tvungna att lära sig nya vanor och rutiner hemma hos stödfamiljen. En respondent tyckte det var en utmaning att få barnen att förstå att respondenten menar det hen säger. En annan respondent tyckte det var svårt att veta om barnen förstod vad hen sa eftersom det kunde bli kulturkrockar.

En av respondenterna tyckte att det var utmanande när barnet skulle lära sig hur den ska bete sig hos stödfamiljen, eftersom det ibland ledde till konflikter. Speciellt första året med barnen hade varit svårt, då hade det varit konflikter och utbrott. I teoridelen lyfts det fram att barnen kan testa om stödfamiljen står ut trots utmaningar och konflikter, för att se om den kan lita på stödfamiljen.

Det visade sig att en stödförälder tyckte att det var en utmaning att veta när hen ska vända sig till socialen då hen känner oro. Hen hade funderade kring vad är en sådan oro att hen ska behöva vända sig till socialen och när ska det avvaktas. *“I och med att det är en frivillig relation är man rädd att om man vänder sig till socialen och de säger vidare vad man funderat är man ju rädd att de avslutar relationen.”*

I en av stödfamiljerna hade ett barn haft diagnosen ADHD, vilket varit utmanande. Stödfamiljen hade med tiden lärt sig att det är viktigt att vara hård och noggrann med barnet. *“Från sidan hade jag upplevt att fosterfamiljen upplevt att de varit ganska hårda men sedan när jag själv var i rollen insåg jag att man måste vara ganska hård.”*

För ett av paren hade det i början varit svårt när stödbarnet lekte med parets biologiska barns leksaker. Detta tyckte det biologiska barnet var jobbigt. Stödfamiljen hade löst det så att de gjorde många skogsutflykter i början av stödrelationen, så att barnen fick bygga upp en relation samt lära känna varandra. Det ledde till att de blev kompisar och att det biologiska barnet kunde dela med sig av sina leksaker.

10.8 Stärkande av barnets resurser

När barnet får leva i en familjär miljö, ger det barnet erfarenheter och stimulans som den annars skulle eventuellt gå miste om. Barnet behöver rättvisa, pålitlighet och känsla av att stödrelationen tas på allvar.

Stödfamiljerna har stärkt barnets resurser genom att vara en trygg vuxen samt ha en stabil vardag. Alla respondenter hade lyssnat och gett råd åt barnet när det behövdes. De tyckte det var viktigt att barn har fått vara barn. Barnen har fått närhet, tid och uppmärksamhet av stödföräldrarna. Eventuella diagnoser har hanterats på det sätt som det har behövts samt lugn och ro har varit viktigt. *"Hen fick bara ha det tryggt och bra. Och bli sedd"*

I två av stödfamiljerna hade det funnits barn med svagt språk, vilket familjerna tränat på. Ett av paren sade att de också har övat på grovmotorik och att våga göra saker, t.ex. hoppa på trampolin och klappa en hund.

Då stödfamiljen möter barnet och dess problem är det bra att ha en positiv inställning och tro på barnets resurser, eftersom barnen har möjlighet till en positiv förändring när de får rätt stöd. Om det uppstår problem är det viktigt att prata öppet om det med barnet, för att kunna hantera problemen och förstå varandra bättre.

En respondent tyckte det var viktigt att diskutera konflikter när de var förbi. Stödföräldern berättade att hen går igenom situationen, vad som var orsaken till att en konflikt uppstod och ber barnet att berätta varför det hände. Sedan ger stödföräldern en förklaring till hens reaktion.

"Det är basbehoven vi behöver se till"

"Jag önskar att de kan ta med det då de blir vuxna och bildar en egen familj"

Det visade sig att regler har varit en del av stärkande av barnets resurser, eftersom regler sällan finns hemma hos barnen. Alla stödfamiljer följde långt de regler som redan fanns i huset och kompromissade dessa ibland. Till exempel när det hänt något positivt kunde barnet få göra något som de inte planerat, så som att övernatta hos en kompis. Regler som alla stödfamiljer prioriterat är hemkomsttider, tider för mat och att de inte ropar åt varandra.

"Vi har ganska långt följt vad husreglerna har varit. Några gånger har vi lättat på någon punkt"

10.8.1 Förändringar hos barnet under stödrelationen

En respondent svarade att hen inte kan säga hur livet fungerar hemma hos barnen, men att hemma hos respondenten är barnen nu en del av familjen. Stödföräldrarna behöver inte påpeka en massa saker, utan de vet hur man ska vara. De första åren var det många konflikter, men det finns inte mera.

“De kommer, de landar, de är”.

Flera av respondenterna svarade att stödbarnen har blivit mer självständiga i det mesta. En respondent berättade att förr var stödföräldrarna tvungna att se till att barnen gjorde de saker som de blev tillbedda att göra ordentligt.

“Barnen är inne i systemet, tar för sig mera på ett bra sätt samt testar inte gränser utan har accepterat det”

Det ena paret svarade att nu kan stödföräldrarna se bättre skillnad på tonåringarnas personligheter. Förr gjorde de allt tillsammans, men idag är de mer självständiga och avslappnade. *“Nu är de som tonåringar kan vara; det kommer lite vad som helst, när som helst.”*

När vi frågade om negativa förändringar svarade en respondent att det är en utmaning när barnen blir äldre. De kanske hittar kompisar i närområdet och stödföräldern vågar inte alltid lita på att hemkomst-tiden håller. Det finns ingen tidshantering hemifrån och det är svårt att få den vanan när de kommer till stödfamiljen. Hen märkte också skillnad på när barnet blev tolv år, *“man blir den tuffa 12/13 åringen”*. När barnet bli äldre kan det börja ifrågasätta varför hen behöver stödfamilj. I ett fall slutade barnet komma till stödfamiljen när det fyllde tolv år.

När vi frågade hur relationen till barnet förändrades under stödrelationen svarade alla att barnen har blivit tryggare med dem och börjat lita på dem.

“Från den som bestämmer till den trygga som man lutar sig mot”

“Kommit närmare varandra”

En annan respondent svarade att barnen *“är mer som familjemedlemmar nu, och det är okomplicerat. De har hängt med på släktkalas och alla är vana att de kommer med.”* Hen berättade också om ett fint tillfälle när de varit stödfamilj åt två av barnen i ungefär ett år. Då sa ett av barnen för första gången att hen älskar sin stödförälder. Stödföräldern svarade då att *”ni är som en gåva till oss, det är en gåva att vi får ha er här”*

10.9 Goda råd till blivande stödfamiljer

När vi frågade vilka goda råd våra respondenter vill ge åt blivande stödfamiljer svarade en respondent: *“bli gärna stödfamilj, för det behövs. Men tänk efter före, de barn som är i behov av stöd, de behöver inte ett till förhållande som inte håller.”* Den som vill bli stödfamilj ska räkna med att vara stödfamilj så länge barnet behöver det, stödfamiljen finns till för barnets behov. Barnet har kanske redan många gånger upplevt svek från de vuxnas sida.

En av respondenterna svarade att det inte behövs något speciellt; *“det räcker att bara vara, bara göra det man brukar göra. Man behöver inte göra det extra krångligt bara för att man är stödfamilj.”*

En annan respondent påpekade att det första året kommer att vara jobbigt, men att stödfamiljen bör härda ut. Det kan vara ett barn utan regler, normer och trygghet som kommer till stödfamiljen. Första året kan barnet reagera på flera olika sätt, och då måste stödfamiljen kunna bemöta olikheter.

Andra goda råd som framkom var:

“Börja på, det är ganska enkelt, och ger nog lika mycket som det tar”

“Gå inte in i det om du inte tycker om barn.”

“Prova på, om det inte fungerar så måste man helt enkelt säga att nää det funkar inte. Våga pröva på. Det är ju inte svårt.”

“Fundera på sina egna motiv: gör det inte för pengarna!”

En respondent tänkte innan relationen inleddes att det skulle komma barn som har stora problem, t.ex. tar droger på rummet. *“Säkert finns det sådana också men i merparten av*

fallen är det väl sådana som kanske behöver lite lugn och ro, t.ex. mer stöd med läxorna". Respondenten tror också att många barn behöver en föräldrafigur som visar intresse för det barnet gör. När det blir lov från skolan måste stödföräldrar vara på alerten och kanske plocka in någon extra dag. Basbehoven behöver kanske tillsyn då barnen inte går i skolan.

"Om man vill ha en kul lagom utmaning"

"Man behöver ha fysisk plats, så barnen har någonstans som är deras ställe"

"Ha tid när de väl är där"

"Lättare än man tror!"

10.10 Stödfamiljernas sammanfattning av upplevelsen

Alla respondenter påpekade att jobbet som stödfamilj är givande och roligt. *"Säkert många som tror att det är väldigt betungande, men det var ju inte det"*

En annan respondent svarade att det har varit roligt, givande men också lite jobbigt: *"De är ju stödbarn av en orsak, något problem är det ju och det sätter sina spår i barnet, oberoende om det är barnet eller omgivningen som har problem. Barnet behöver ju på något sätt mera stöd, och det kanske man inte upptäcker genast."*

En av respondenterna berättade att eftersom hen alltid har arbetat med barn har hen kunnat förutse och hantera barnens reaktioner. Värre var det med hens partner, det har varit jobbigare. Men nu när de har jobbat så länge med de olika familjerna har de rent konkret sett hur tillit gör att ett barn mår bra. *"Att få vara med om denna utveckling ger enormt mycket"*.

11 Avslutning

I denna del kommer vi att sammanfatta och diskutera om vi har lyckats svara på våra frågeställningar. Syftet med vårt lärdomsprov var att ta reda på stödföräldrars upplevelser och erfarenheter av att vara stödfamilj inom barnskyddets öppenvård. Våra frågeställningar var "Vad är motivationen för att bli stödfamilj?", "Hurudan upplevelse har stödföräldrarna av sin relation till barnet?" och "Hur stärker stödfamiljen barnets resurser?".

Vi fick utförliga svar av respondenterna och det var lätt att få tag på respondenter. För att få

ett mer tillförlitligt resultat kunde vi ha använt en större grupp respondenter, men på grund av tidsbrist var detta inte möjligt. När vi skrev den teoretiska delen konstaterade vi att det finns mer källor om stödfamiljer skrivna på finska, men på olika kommuners hemsidor kunde vi ändå hitta tillräcklig information på svenska.

En av våra huvudfrågeställningar var vad som motiverade stödföräldrarna till att bli stödfamilj. Vi kan konstatera att alla som deltog i vår undersökning blev stödfamiljer på grund av viljan att hjälpa andra. Det gemensamma för alla stödfamiljer var att en av stödföräldrarna arbetar inom social- och hälsovårdssektorn. Det verkar vara en bidragande faktor till motivationen, eftersom det är naturligt att möta olika typer av människor och ge stöd åt dem på olika sätt. Alla stödföräldrar som arbetar inom social- och hälsovårdssektorn nämnde också att deras utbildning har hjälpt dem mycket.

Vi kan konstatera att det inte är nödvändigt att gå en förberedande kurs före man blir stödfamilj, alla stödfamiljer har klarat sig bra ändå. Att vid oro kunna ta kontakt med den ansvarige socialarbetaren är desto viktigare. I teoridelen skrev vi att kommunikationen mellan socialarbetaren och stödfamiljen bör vara aktiv för en god stödrelation, men i praktiken visade det sig att det inte alltid behövs.

En annan intressant aspekt i vår undersökning var att barnen inte pratade mycket om hur det var hemma eller hur de mårde med stödföräldrarna. I nästan alla fall var det barnets förälder som behövde avlastning, därför var barnet hos sin stödfamilj. Det blev vi överraskade av, vi hade föreställt oss att stödföräldrarna skulle behöva stöda barnen på mer specifika sätt än bara genom vardagssysslor. Alla stödfamiljer nämnde att de inte fokuserade på att stödja barnet på något särskilt sätt. Att vara stödfamilj innebär att vara en trygg vuxen för barnet. Att ge tid, kärlek och att vara pålitlig är viktigast. Då blir barnet mer självständigt och självkänslan stärks automatiskt.

Vi förväntade oss att stödfamiljerna skulle träffa barnet ungefär en gång i månaden, vilket stämde överens med resultatet av vår undersökning. Stödfamiljerna hade träffat barnen en gång i månaden eller oftare om det fanns behov. Vi blev överraskade när en av respondenterna hade spenderat över en vecka tillsammans med barnen, men i det fallet kände stödfamiljen och barnen varandra från tidigare.

Stödfamiljerna levde deras vardag trots att de hade barnen som behövde stöd. Ibland gjorde stödföräldrarna något speciellt med barnen till exempel simhall eller bowling. Det visade sig att vardag är det bästa för barn som har stödfamilj, eftersom det ofta saknades rutiner hemma.

Tack vare teoridelen lärde vi oss att stödföräldrarna har ungefär samma roller som föräldrar. Det vi inte förväntade oss var att det skulle finnas tydliga roller mellan den manliga och kvinnliga stödföräldern; mannen hade en tydlig förebild som "den som gör saker tillsammans" och kvinnan hade flera roller; bland annat "samtalskamrat" och "vårdnadshavare". Dock hade vi räknat med att båda stödföräldrarna skulle vara aktiva samt ge kärlek när barnet behöver det.

När vi skrev teoridelen samt intervjufrågorna hade vi inte tänkt på att stödföräldrarnas egna barn skulle ha stor inverkan på stödrelationen. Under andra intervjun kom vi in på ämnet och vi märkte att det har en betydelse om det finns egna barn i huset när ett främmande barn kommer till stödfamiljens hem. Då beslöt vi att ta med intervjufrågan "har det någon skillnad om det finns egna barn i huset eller om det inte finns?". Det framkom olika åsikter kring det; en stödfamilj hade åsikten att det var enkelt att ta med ytterligare ett barn när de hade egna barn från förr. Men när en annan av stödfamiljerna fick ett eget barn ifrågasatte de om de skulle fortsätta att vara stödfamilj. Det visade sig också att stödföräldrarna tyckte det var skillnad om de tog emot flera barn från en familj, det vill säga en syskongrupp. De stödföräldrar som hade tagit emot syskongrupp samt ett ensamt barn tyckte det var lättare att ta emot syskongruppen än det ensamma barnet. Genom att barnen kommer till stödfamiljen i grupp har syskonen hade stöd av varandra.

Att vara stödfamilj behöver inte vara komplicerat. Det som framkom tydligast i vår undersökning är att det är givande och lättare än man tror! Det räcker med att bara vara som vanligt och fortsätta med sina vardagssysslor. Vi tolkar vår undersökning som att det viktigaste är att stödfamiljen har en stabil vardag och kan erbjuda det till barnet. Barn behöver trygghet, och de måste få vara barn. Barn behöver också vuxna som ser barnet och visar intresse för vad barnet gör. När man blir stödfamilj är det också viktigt att man är tillgänglig och inte avbryter relationen plötsligt, som en av våra respondenter nämnde kan barnen ha blivit sårade av vuxna många gånger förut.

Vi anser att vi har uppnått vårt syfte med detta examensarbete. I intervjuerna med stödföräldrarna fick vi höra om deras erfarenheter och upplevelser av att vara stödförälder åt någon annans barn, vad de gjort som stödfamilj och hur relationen har förändrats. Vi fick inblick i hur det är att vara stödförälder till ett barn som behöver trygghet och struktur i vardagen. Flera av respondenternas svar överraskade oss, vi hade föreställt oss att det skulle vara lite mer krävande att vara stödfamilj.

Att göra detta examensarbete har varit intressant och lärorikt. Vi tror att vi kommer ha nytta av att ha tagit reda på hur det är att vara stödfamilj i vårt kommande yrkesliv. Det har också inspirerat oss till att kanske själva bli stödfamiljer. Vi vill tacka våra respondenter för att de tog sig tid att dela med sig av sina upplevelser.

Källförteckning:

Barnkonventionen (u.å.) [Online] <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full> [hämtat 25.10.2018]

Carlander, J., 2011. *Samtal & möten i frivilligt socialt arbete*. Mölnlycke: Elanders i Sverige Ab.

Cederlund, C., & Berglund, S-A., 2017. *Socialpedagogik - pedagogiskt socialt arbete*. Stockholm: Liber.

FN:s konvention om barnets rättigheter (u.å.) [Online] <http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/> [hämtat 25.10.2018]

Harrikari, T., Pekkarinen, E., Alanen, L. & Satka, M. 2011. *Lapset, nuoret ja muuttuva hallinta*. Tampere: Vastapaino.

Helenius, T., Pennanen, R. & Huttunen, M. 2004. *Tukihenkilöopas*. Helsinki: Sylva.

Hellblom Sjögren, L., 2012. *Barnets rätt till familjeliv. 25 svenska fallstudier av föräldraalienation*. Lund: Studentlitteratur AB.

Helminen, M-L. & Iso-Heiniemi, M. (1999). *Vanhemmuuden roolikartta® Käyttäjän opas*. (1. uppl.) Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Höjer, I., Sallnäs, M., Sjöblom, Y., (red.), 2012. *När samhället träder in – barn, föräldrar och socialvård*. Lund: Studentlitteratur.

Järvinen, R., Lankinen A., Taajamo, T., Veistilä, M., Virolainen, A., 2012. *Perheen parhaaksi*. Borgå: Bookwell Oy.

Korhonen, A., 2005. *Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja*. Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino OY

Kvale, S. & Brinkmann, S. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kyheröinen, J., 2018. *Fler stödfamiljer behövs i Österbotten: "Det har aldrig funnits tillräckligt"*. [Online]

<https://svenska.yle.fi/artikel/2018/03/06/fler-stodfamiljer-behovs-i-osterbotten-det-har-aldrig-funnits-tillrackligt> [hämtat 30.11.2018]

Lahtinen, P. 2003. *Ihminen on tärkein instrumentti: Työnohjaus vapaaehtoisessa tukihenkilötyössä*. Helsinki: SMS-tuotanto.

Lastensuojelun keskusliitto, u.å. *Barnskydds- och socialvårdstjänster*. [Online]

<https://www.lastensuojelu.info/sv/tjanster-for-barnfamiljer/barnskydds-och-socialtjanster/> [hämtat 10.12.2018]

Oikeusasiames, (u.å.). *Vilka är barnets rättigheter?* [Online]

https://www.oikeusasiames.fi/sv_SE/web/lasten-ja-nuorten-sivut/vilka-ar-barnets-rattigheter- [hämtat 25.10.2018]

Pelastakaa lapset - Rädda barnen, (u.å.). *Stödfamiljer*. [Online]

<https://www.pelastakaalapset.fi/sv/vart-arbete-i-finland/stodfamiljer/> [hämtat 29.11.2018]

Pesäpuu r.f., u.å. *PRIDE-ennakkovalmennus*. [Online]

<https://pesapuu.fi/toiminta/perhehoito/valmennus/> [hämtat 12.12.2018]

Puonti, A., Saarnio, T., & Hujala, A., (red.), 2004. *Lastensuojelu tänään*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rädda barnen på Åland, (u.å.) *Oro för barn*. [Online] <http://raddabarnen.ax/vad-gor-vi/barnskydd/oro-barn> [hämtat 11.12.2018]

Social- och hälsovårdsministeriet, (u.å.) *Frågor och svar om den nya socialvårdslagen*. [Online]

<https://stm.fi/sv/fragor-och-svar-om-den-nya-socialvardslagen#Bed%C3%B6mning%20av%20servicebehovet> [hämtat 7.11.2018]

Social- och hälsovårdsministeriet, u.å. *Barnskydd*. [Online] <https://stm.fi/sv/barnskydd> [hämtat 14.11.2018]

Social- och hälsovårdsministeriet, u.å. *Program för utveckling av barn- och familjetjänster*. [Online] <https://stm.fi/sv/spetsprojekt/barn-och-familjetjanster> [hämtat 19.1.2019]

Social- och hälsovårdsministeriet, u.å. *LAPE-programmets kärnbudskap*. [Online] https://stm.fi/documents/1271139/5721501/LAPEYdinviestit_SVE.pdf/e2918bc1-fc12-4ad7-a75b-fe42a368c7a4/LAPEYdinviestit_SVE.pdf.pdf [hämtat 19.1.2019]

Soite, u.å. *Barnskyddets öppenvård*. [Online] https://www.soite.fi/sivu/sv?page_id=lastensuojelun_avojuolon_tukitoimet [hämtat: 14.11.2018]

Soite, u.å. *Stödpersons- och stödfamiljsverksamhet*. [Online] https://www.soite.fi/sivu/sv?page_id=tukihenkiolo_ja_tukiperhetoiminta [hämtat 16.12.2018]

Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad, u. å. *Stödfamiljsverksamhet vid Social- och hälsovårdsverket*. [Online] <https://www.sochv.jakobstad.fi/dmsdocument/138> [hämtat 10.12.2018]

THL, 2015. *Ehkäisevä lastensuojelu*. [Online] (<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaiseva-lastensuojelu>) [hämtat 14.11.2018]

Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä, 2013. *Vanhemmuuden roolikartta*. [Online] <http://www.vslk.fi/index.php?id=19> [hämtat 13.12.2018]

Vasa Stad, u.å. *Kan du tänka dig att bli stödfamilj?* [Online] <https://www.vaasa.fi/sv/stadens-organisation/forvaltningen-for-social-och-halsoletekn/kan-du-tank-a-dig-att-bli-1> [hämtat 13.12.2018]

Yeung, A. B., 2002. *Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - Ihanteita vai todellisuutta?* Helsingfors: Sosiaali ja terveystyöjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.

Finlands författningssamling

Finlands grundlag 11.6.1999/731 [Online] www.finlex.fi [hämtat 2.12.2018]

Barnskyddslag 13.4.2007/417 [Online] www.finlex.fi [hämtat 25.10.2018]

Socialvårdslagen 30.12.2014/1301 [Online] www.finlex.fi [hämtat 7.11.2018]

Hej!

Vi heter Carolina Svartsjö och Julia Nurmirinta, och vi studerar tredje året till socionom på Yrkeshögskolan Novia. Vi skriver för tillfället vårt examensarbete om stödföräldrars upplevelser av att vara stödfamilj.

Vi skulle vilja intervjua er eftersom era upplevelser av att vara stödfamilj är personliga och unika. Intervjun skulle ta ungefär 60 minuter och det skulle ske på en förutbestämd plats, som vi tillsammans kommer överens om. Under intervjun kommer vi att göra anteckningar samt bilda in intervjun, så att vi kommer ihåg alla detaljer. Efteråt kommer vi att förvara och hantera allt material varsamt och vi kommer använda det endast i vår forskning. Vi kommer att använda oss av citat och referat från intervjun i vårt färdiga examensarbete, men vi skyddar er identitet och ni kommer att vara anonyma. När vår forskning är färdig och godkänd kommer vi att förstöra allt material vi samlat in.

Det är frivilligt att delta i intervjun och den kan avbrytas i vilket skede som helst. Efter intervjun kan ni också förbjuda användandet av era svar i vårt examensarbete ända tills arbetet är färdigt.

Om ni blev intresserade av att delta i intervjun, kontakta oss via telefon eller e-post senast fredag 25.1.2019. Om ni har frågor gällande vårt examensarbete får ni gärna kontakta oss.

Formulär om informerat samtycke

Bilaga 2

Jag ger tillstånd till socionomstuderanden Carolina Svartsjö och Julia Nurmirinta att intervjua mig. Jag har blivit informerad om att Carolina Svartsjö och Julia Nurmirinta under intervjun kommer att använda mobiltelefon för att banda in intervjun samt göra anteckningar. Intervjun kommer att användas i Carolina Svartsjös och Julia Nurmirintas examensarbete med syfte att undersöka stödföräldrars upplevelser av att vara stödfamilj.

Jag är medveten om att deltagandet i intervjun är helt frivilligt och att jag kan avbryta intervjun om jag vill. Även efteråt kan jag förbjuda användningen av materialet, ända tills examensarbetet är färdigt. Jag är informerad om att jag kommer att vara helt anonym samt att mina svar i intervjun kommer att behandlas konfidentiellt. Efter att examensarbetet är färdigt och godkänt kommer alla personliga uppgifter och materialet från intervjun att förstöras.

Genom att skriva under detta papper godkänner jag att intervjun genomförs, bandas in och används på ett adekvat sätt av Carolina Svartsjö och Julia Nurmirinta i deras examensarbete.

Tid, plats

Underskrift och namnförtydligande

Bakgrundsfakta

Ålder på barnet som får/har fått stöd

Hur länge stödrelationen varade/har varat:

Har stödföräldrarna egna barn från tidigare? Hur många?

Har stödföräldrarna haft en stödrelation via barnskyddet tidigare? Hur många?

Hur kom ni i kontakt med stödverksamhet?

Vad fick ni för information av socialen före ni blev stödfamilj?

Gick ni någon förberedande utbildning?

*Hur såg den ut och vem ordnade den?

*På vilket sätt har utbildningen kommit till nytta?

Vad motiverade er till att bli stödföräldrar?

Varför tycker ni att det är viktigt att vara stödfamilj?

Hur ofta träffade ni barnet?

*Vad har ni gjort tillsammans?

Påverkar det stödrelationen om det finns egna barn i huset eller inte?

På vilket sätt samarbetade ni med socialen under stödrelationen?

Har ni behövt stöd av andra (vänner, myndigheter osv.)?

Hurdan roll har du haft som stödförälder?

*Vilka utmaningar fanns det i rollen som stödförälder?

Vilka praktiska utmaningar fanns det inom stödrelationen?

*Hur har ni hanterat utmaningarna?

På vilket sätt har ni stärkt barnets resurser? (Hur har ni gett stöd åt barnet?)

Har ni sett förändring hos barnet under stödrelationen? (Positiva/negativa förändringar...)

Hur förändrades relationen till barnet under stödrelationen?

Vilka utmaningar hade ni i att skapa en relation till barnet?

Hurudan kontakt hade ni till barnets vårdnadshavare? (Påverkades stödrelationen?)

Vilka goda råd skulle ni ge till personer som funderar på att bli stödföräldrar?